

GOSPA Sinjska

GLASILO SVETIŠTA I ŽUPE GOSPE SINJSKE

GODIŠTE XLIX.

BOŽIĆ, 2022.

BROJ 3

*Sretan Božić
i nova 2023. godina!*

SADRŽAJ

Fra Marinko Vukman, Božić je obiteljski blagdan	3	Ivan Ugrin, Kako je započelo hodočašće mladih iz Solina u Sinj?	19
Papa Franjo, „Ratom svi gubimo!“	4	Hodočašća u Svetište Gospe Sinjske	22
Propovijed nadbiskupa Dražena Kutleše	5	Iz života svetišta i župe	24
Jadranka Garmaz, Božić	8	Filijale Župe Gospe Sinjske	38
Fra Siniša Balajić, Franjevačke obljetnice	9	Jedna knjiga prezentirana u dva grada	42
Fra Gabrijel Jurišić, Ususret velikom jubileju prvih „Živih jaslica“ ...	10	Izvedena „Opsada Sinja 1715.“	43
Fra Gabrijel Jurišić, Štovatelji i apostoli Gospe Sinjske	14	Goran Jurić, Svjedočanstvo	44
s. Ana Martina Begić, Udomljavanje istospolnih parova?	16	Pošli su u vječnu domovinu	45
Fra Stjepan Čovo, Spomen na ubijene franjevce Provincije Presvetog Otkupitelja	17	† Fra Leon Delaš	45
		† Fra Petar Lubina	45
		† Fra Mile Marović	46
		Raspored bogoslužja u Svetišu Gospe Sinjske u božićno vrijeme	47

„Gospa Sinjska“, glasilo Svetišta i Župe Gospe Sinjske

Izdavač: Franjevački samostan Sinj

Fratarski prolaz 4, 21 230 Sinj

Tel. 021/707 010 - Fax: 021/ 707 020

www.gospa-sinjska.hr

e-mail: gospa.sinjska.svetiste@gmail.com, zupa.sinj@gmail.com

Glavni i odgovorni urednik: fra Marinko Vukman

Uredništvo: fra Marinko Vukman, fra Gabrijel Jurišić, fra Antonio Mravak, Ivana Mravak, Anđela Vuko

Naslovna stranica: „Žive jaslice“ (Brnaze, 2021.)

Posljednja stranica: Viteško alkarsko društvo pred Gospinim oltarom (2022.)

Foto: župni arhiv, Foto studio Ivan, Petar Malbaša, AB foto, Anđela Vuko

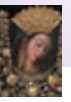
Naklada: 3000 komada.

Grafičko oblikovanje: Silvio Družević

Tisak: Jafra-print d.o.o., Solin

Žiro račun: Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja - Franjevački samostan Sinj

HR 0923400091110099301 - OTP banka

BOŽIĆ JE OBITELJSKI BLAGDAN

Dragi Gospini štovatelji!
Trenutne okolnosti u kojima živimo – ratovi, izbjeglice, siromaštvo i puno toga drugog, donose nam nove izazove. Zato nam upravo po Božiću dolazi odgovor da nijedna osoba i nijedna obitelj nisu prepušteni sami sebi u suočavanju sa životnim poteškoćama i nesigurnostima jer je u našim životima i obiteljima prisutan Bog koji se u Isusu, rođenom u Betlehemu, približio svakoj ljudskoj osobi. Kad bi bilo suprotno, tad se pred Božić ne bi pojačavala čežnja članova obitelji da budu zajedno, tad ne bi oni koji su osamljeni još više težili blizini drugih ljudi. To je privlačnost Boga u Božiću koji ljubavlu prožima sve ljudske odnose.

Božić je ponajprije obiteljski blagdan ili blagdan obitelji, jer se upravo u svjetlu Božića radosno okuplja obitelj koja u obiteljskom zajedništvu slavi rođenje Isusa Krista. Ali, istodobno sama svetkovina Božića ima obiteljski karakter. To nam govori o uzajamnoj povezanosti obitelji i Božića. Naime, samoj obitelji uzvišeno značenje daje upravo činjenica da je sam Bog želio da se njegov Sin rodi u obitelji. Kršćansko otajstvo obitelji može se potpuno razumjeti samo u svjetlu Očeve beskrajne ljubavi objavljene u Kristu koji se rodio od Blažene Djevice Marije.

Ovih ćemo dana u našoj župnoj crkvi, u našem svetištu naše drage Majke Marije, Čudotvorne Gospe Sinjske i u našim obiteljima rado zastati pred jaslicama, promatrati ih, meditirati i moliti. Iako je prošlo više od dvije tisuće godina od prvog Božića, slaveći blagdan Kristova rođenja mi svake godine na zadivljujući način postajemo suvremenici novorođenog

Sina Božjeg. To posebno doživljavamo pred božićnim jaslicama. Upravo nam njihov prikaz pomaže ponovno oživjeti povijest događaja u Betlehemu. Naime, jasllice dotiču naša osjetila i pozivaju nas da se osjetimo dijelom povijesti spasenja kao suvremenici događaja koji je živ i stvaran u najrazličitijim povijesnim i kulturnim okruženjima.

Stoga, ovih božićnih dana želimo na poseban način moliti da Božić preko nas dođe u naše obitelji. Neka svi koji su bolesni, osamljeni, siromašni, rastavljeni, žalosni i potrebni ljudske i obiteljske topline preko nesebičnog služenja naših obitelji osjete da je Božić, novorođeni Sin Božji, prisutan i živ među njima. Neka Božić bude svugdje gdje je potrebna riječ utjehe, ohrabrenja, ondje gdje je potrebna duhovna snaga i mir pred današnjim izazovima i nesigurnostima. Neka svjedočanstvo božićne vjere dođe i među one koji žive u uvjerenju da im Bog nije potreban i neka osjete da im Isus nudi ono za čim istinski teže.

Isus, rođen u betlehemskejštalici, ne odriče se čovjeka i društva u cjelini, nego ga nježno dotiče. Božić je darovan svima: očevima i majkama, djedovima i bakama, djeci i mladima, obiteljima i pojedincima, posebno siromašnima i napuštenima. Neka se milina novorođenog Sina Božjeg, rođenog od Djevice Marije, razlije na sve obitelji, na našu župu, na naše Svetište gdje se slijevaju rijeke ljudi, na sav hrvatski narod i čitav svijet.

Svima vama, dragi župljani, djeci, mladima, starijima i bolesnima te svima u vašim obiteljima od srca želimo sretan Božić i blagoslovljenu 2023. godinu!

Fra Marinko Vukman,
gvardijan i upravitelj Svetišta

„RATOM SVI GUBIMO!“

Ratom smo svi poraženi, čak i oni koji nisu u tomu sudjelovali i koji su kukavički ravnodušno gledali taj užas ne intervenirajući za mir, napisao je Papa u predgovoru knjige koja sadrži sve njegove izjave o ratu u Ukrajini, prikupljene od veljače 2022. godine. Knjigu je uredio novinar Francesco Grana.

Nikada nisam vidio da Gospodin započne čudo i da ga ne dovede do dobrog završetka – napisao je papa Franjo na početku predgovora u spomenutoj knjizi, u kojoj su sabrani njegovi bezbrojni apeli za Ukrajinu. Knjigu „Enciklika o miru u Ukrajini“ objavila je nakladnička kuća Edizioni Terra Santa. U predgovoru papa Franjo razmišlja o nadi u kršćanskoj perspektivi, o neopravdanosti i besmislenosti rata te o dužnosti svijetu da se aktivno zauzimaju za mir.

1. NADA U KRŠĆANSKOJ PERSPEKTIVI

Sveti Otac predgovor započinje citatom iz poznatoga romana „Zaručnici“ talijanskoga pisca Aleksandra Manzoniya, napominjući da je ta rečenica nadahnula moto koji je izabrao za Jubilej 2025.: „Hodočasnici nade“. Pritom napominje kako nam je Benedikt XVI. darovao prekrasnu encikliku o nadi, „Spe salvi“, u kojoj ističe snagu kršćanske nade, usred nevolja koje se temelje na pouzdanju u Kristovo otkupljenje i na sigurnost da nas Gospodin uzima za ruku i podiže, jer ne želi da ostanemo na zemlji.

Mi, kršćani, moramo imati Kristov pogled, koji grli odozdo, koji suosjećajući traži one koji su izgubljeni. Takav jest i treba biti pogled Crkve, uvijek, Kristov pogled, a ne pogled koji osuđuje.

2. RAT VRIJEĐA BOŽJE IME

U tom smislu rimski biskup insistira kako nijedan kršćanin ne može dati moralno ili vjersko opravdanje za besmislene i bogohulne strahote rata u Ukrajini, kao i svakog rata, koji vrijeđa presveto ime Božje.

Mi, Božji ljudi, koji naviještamo evanđelje Uskrsloga, dužni smo isticati tu istinu vjere. Bog je Bog mira, ljubavi i nade. Bog koji želi da svi budemo braća, kao što nas je poučio njegov Sin Isus Krist. Strahote rata, svakog rata, vrijeđaju presveto ime Božje. Još ga više vrijeđa ako se Njegovo ime zlorabi kako bi se opravdao takav neizrecivi pokolj.

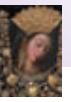
3. RATOM SVI GUBE

Citirajući riječi Pija XII. uoči izbijanja Drugoga svjetskog rata, papa Franjo ponovno upozorava da *ratom svi gube*, čak i oni koji u tomu nisu sudjelovali i oni koji su kukavički ravnodušno stajali sa strane i gledali taj užas ne intervenirajući kako bi donijeli mir. Doista, – piše Sveti Otac – svi mi, u kojoj god ulozi bili, dužni smo biti ljudi mira. Nitko nije isključen! Nitko nema prava gledati na drugu stranu. *U ovom globaliziranom svijetu, pali smo u globalizaciju ravnodušja. Navikli smo na patnju drugih, ne tiče nas se, ne zanima nas, nije to naša stvar!*

Rimski biskup stoga zahvaljuje Francescu Antoniju Grani što je prikupio sve njegove apele za mir u Ukrajini, kao i njegovu dnevnom listu, jer je od samoga početka tog sukoba uvijek dao veliki odjek njegovim riječima.

Predgovor papa Franjo završava ponovno moleći za mir u Ukrajini te upućujući još jedan poziv svim ljudima: *Ne smijemo se, ni zbog čega na svijetu, naviknuti na sve to, gotovo uzimajući zdravo za gotovo taj treći svjetski rat u dijelovima koji se, pred našim očima, dramatično pretvorio u potpuni treći svjetski rat.*

(Vatican News - lz; aa)

PROPOVIJED NADBISKUPA DRAŽENA KUTLEŠE

na Veliku Gospu(2022.)

Draga braćo i sestre,

1. Danas s cijelom Crkvom slavimo Mariju na nebo uznesenu, putokaz cijeloj Crkvi, sliku onoga što se ima ostvariti u svakome od nas. Predslovlje današnje svetkovine kaže: *Jer danas si na nebo uznio Djevicu Bogorodicu, početak i sliku konačnog savršenstva tvoje Crkve i putokaz nade i utjehe tvome putničkom narodu.* Upravo nam ta liturgijska molitva otkriva tko je Marija: *putokaz nade i znak utjehe.*

2. *Marija je dakle putokaz koji budi nadu* i ohrabruje ljudsko srce da ne malakše dok hoda ovom zemljom jer nas čeka vječnost i vječno zajedništvo s Bogom. I naše hodočašće danas u ovo prekrasno marijansko svetište otkriva pravu narav i srž ljudskoga života: hod prema Bogu, prema vječnosti. To je naš život na zemlji – hodočašće. Hodati, i dok hodamo, častiti, svojim životom poput Marije proslaviti Boga. Mi nismo lualice u ovome životu; znamo odakle smo došli i kamo idemo. Velika je razlika između lualice i hodočasnika. Lualica je danas ovdje, sutra ondje; ne zna tko je ni čiji je, koje mu je porijeklo, niti mu je to bitno. Lualica hoda bez cilja. Vrti se u krug, gleda gdje će pojesti i gdje će leći – i ništa više. To je čovjek bez Boga, bez pogleda u Mariju koja nam se otkriva kao putokaz prema slavi koju oko nije vidjelo, srce nije osjetilo i uho nije čulo, a koju je Bog pripremio onima koji ga ljube (usp. *1 Kor 2,9*). Mnoge su ideologije i svjetonazori nametali a mnogi još nameću ideju čovjeka vezanog isključivo uz ovu zemlju i uvjeravaju ga da je samo lualica. Traže ostvarenje čovjeka i čovječanstva samo u granicama onoga što možemo vidjeti i opipati, zanemarujući da imamo dušu. Takve ideologije i svjetonazori završavaju samouništenjem. Isključivo materijalistički pogledi na svijet i čovjeka, koji nam govore da je apsurdno držati se Božjih zapovijedi, ne mogu

opstati jer su utemeljene na laži o čovjeku. Psalmist na jednom mjestu veli: *lažna je misao onih koji odstupaju od pravila Božjih* (usp. *Ps 119*). Lažna je svaka misao, ideja o čovjeku koja zanemaruje Boga.

Znamo li mi danas prepoznati lažnu od ispravne misli u idejama koje nam se nameću u medijskom i političkom prostoru? Jednako tako, znamo li u religijskom prostoru razlikovati laž-

ne misli prorokâ koji propovijedaju sami sebe od ispravnih misli onih koji slijede put Gospodnji? Znamo li prepoznati lažnu od ispravne misli u svojoj savjesti? Jesmo li mudri ili tek inteligentni s pogledom koji može sezati daleko ali ne dalje od granica ovog prolaznoga svijeta. Odgovori nam se na ta pitanja nude sami u rastućoj tjeskobi modernoga čovjeka, u grčevitu strahu pred bolesti, smrti i prolaznosti, u bespoštednoj težnji za uspjehom i blagostanjem u kojoj se ne čuje plač siromaha, najmanjih, nezaštićenih.

Časteći danas Mariju u njezinim brojnim svetištima proživljavamo čitavim svojim bićem – razumom, osjećajima i voljom – čitavim svojim srcem, da je moguć cjelovit, otkupljen život kojemu vjera i poštivanje Božjih zapovijedi otvaraju perspektivu vječne ali i vremenite sreće.

3. Konzumerizam, bjesomučni potrošački mentalitet, nameće nam da kupujemo i prodajemo sve. Bogataši kupuju sve nagomilavajući nepotrebno, a sirotinja prodaje i daje sve, žrtvuje sve: svoje tijelo, zdravlje, živote, obitelji, ne bi li stekla osnovno. Ove podjele imaju korijen u neravnoteži konzumerizma. Sebičnost i egoizam pretvorili su nas u ljude ekstrema, ljude bez nutarnje ravnoteže. Ta neravnoteža širi se među nas, u naše obitelji, društvo, stvara suparništva, sukobe i ratove; zahvaća cijeli ljudski rod, a posljedica je gubitka Boga. Jakovljeva poslanica nas upozorava: *Odakle ratovi, odakle borbe*

među vama? Zar ne odavde: od pohota što vojuju u udovima vašim? Žudite, a nemate; ubijate i hlepitate, a ne možete postići; borite se i ratujete. Nemate jer ne ištete. Ištete, a ne primete jer rđavo ištete: da u pohotama svojim potratite (Jak 4,1-3). Ne tražimo Boga, pa smo robovi strasti i beremo plodove naših neravnoteža. Imamo vremena za sve osim za Boga. Rđavo ištamo, pa rđavo imamo.

Tražite stoga najprije Kraljevstvo nebesko i pravednost njegovu, a sve će vam se ostalo nadodati, kaže Isus (Mt 6,33). Život se ne iscrpljuje i nije ti darovan samo kako bi se brinuo za jelo i odijelo. Naš život ima cilj i taj se cilj zove Bog, vječna slava i sreća s Marijom i svima svetima u nebu. Uzdigni često tijekom dana svoj pogled prema nebu. Sjeti se što ćešće kroz život da si od neba i za nebo stvoren. Sjeti se toga, pa ćeš sve drukčije gledati, bolje razumjeti znakove vremena i čuti Božji poziv na put osobnog obraćenja i kajanja. Sjetiti se tko si i podignuti svoj pogled prema Nebu već je molitva.

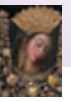
4. Danas gledamo u Mariju, „ženu zaogrnutu suncem“ (Otk 12,1), znak pobjede ljubavi nad mržnjom, pobjede dobra nad nepravdom, znak pobjede Boga, znak velike utjehe svakom čovjeku. U svome djelu „O državi Božjoj“ (De civitate Dei), sveti Augustin kazuje kako je sva ljudska povijest, povijest svijeta, borba između dviju ljubavi: ljubavi prema Bogu do gubitka sebe, do točke potpunog darivanja sebe Bogu i blišnjemu; i ljubavi prema sebi do prezira Boga, iz koje nastaje mržnja i odbacivanje blišnjega. Papa Benedikt u jednom od svojih tumačenja knjige Otkrivenja sv. Ivana apostola borbu između žene i zmaja vidi upravo kao sukob ovih dviju ljubavi; sukoba između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema sebi.

U vrijeme kada je sveti Ivan pisao Otkrivenje, slika zmaja predstavljala je nadmoćnu vojnu, političku i propagandnu moć Rimskog Carstva, manifestaciju moći bez milosti, bez ljubavi, apsolutnu sebičnost, teror i nasilje. Riječi Svetoga Pisma nadilaze povijesni trenutak u kojemu su nastale, pa u zčaju koji se bori sa ženom vidimo sve ideje i diktature svih razdoblja koje su se borile protiv vjere u Boga. Vidimo i ljudsku sebičnost koja često pobijedi ljubav. Danas nam se čini da je mentalitet ovoga svijeta sa svom svojom medijskom i drugom propagandom jači od vjere i da egoizam pojedinaca nema granica; da nema smisla biti uz Boga jer smo osuđeni na poraz. Ali nije tako, svako zlo ima svoj kraj jer je ljubav uvijek bila, i jest, i bit će jača od mržnje.

5. U „ženi zaogrnutoj suncem“ bez ikakve sumnje na prvome mjestu vidimo Mariju koja je okružena i prožeta Bogom. Pod nogama joj je mjesec (usp. Otk 12,1), simbol smrti i smrtnosti, ali svojim životom „ponizne službenice“, potpunog darivanja Bogu i blišnjemu, Marija je zadobila život pa je tijelom i dušom uzeta u nebesku slavu. Ova nas slika potiče na suradnju s Bogom, predanje u Božji plan s nama. Ne bojmo se kada Bog ulazi u naš život sa svojim zahtjevima, kada dopušta kušnje i križeve. Radosno ih poput Marije prihvatimo. Marijin je pristanak kod Navještenja pridonio Životu i time je popravljeno sve u čemu je Evin pristanak pridonio smrti. Ali Marija nije zbog toga pošteđena patnje ni križeva. Stoga draga braćo i sestre, ne bojte se reći „DA“ životu i kada to uključuje križeve i muku. Ne bojte se reći „Da“ početku života u majčinoj utrobi, „Da“ njegovoj zaštiti u okrilju pravedna društva i obitelji, „Da“ u starosti kad malakšu snage. Čineći tako dopuštamo Gospodinu da nam do kraja otkrije tajnu svoga bića, da nam otkrije snagu koju nosimo po njegovoj milosti a koja nadilazi sva naša predviđanja i strahove.

6. Žena koja pati i više u porođajnim bolima (usp. Otk 12,2) također je slika Crkve, Crkve koja neprestano čovječanstvu donosi Krista. Slika Crkve koja se mora skrivati i bježati, Crkve koja u različitim povijesnim trenucima i na različitim mjestima svijeta mora trpjeti i podnositi progonstvo. Krista se na svijet donosi uz velike protivštine. Nije lako biti Božji, ali je blagoslovljeno. Slušati Crkvu, ljubiti Crkvu, dati se za nju i biti u njoj. Marija nam ponavlja: „Blizu je Gospodin onima koji su skršena srca, a klonule duše spašava“ (Ps 34,19). Sve svoje pouzdanje stavite u Boga vi koji ste ožalošćeni, ugnjetavani, jadni, nesretni, slabi, prognani, slomljena srca; vi koji osjećate da vam nema oslonca i pomoći na zemlji; vi koji često osjećate prezir bogataša i moćnika ovog svijeta jer On „silne zbaci s prijestolja, a uzvisi neznatne“ (Lk 1,52).

7. Knjiga Otkrivenja nastavlja kako je kušnja žene trajala određeno vrijeme (usp. Otk 12,14). Svaka kušnja i progonstvo, i kušnja Crkve i svakoga pojedinca, ima svoje trajanje. Bog ima odgovor, ima rješenje, ali ne na način na koji ga mi tražimo i u vrijeme koje mi Bogu namećemo. Treba proći kroz bolno razdoblje u kojem Bog čini da naše srce poraste u čežnji za Njim, u pouzdanju da naučimo gledati život Njegovim očima. Učimo se čekati: Božje vrijeme će doći. Kažu da je strpljivost vrlina posljednjih vremena. A to je

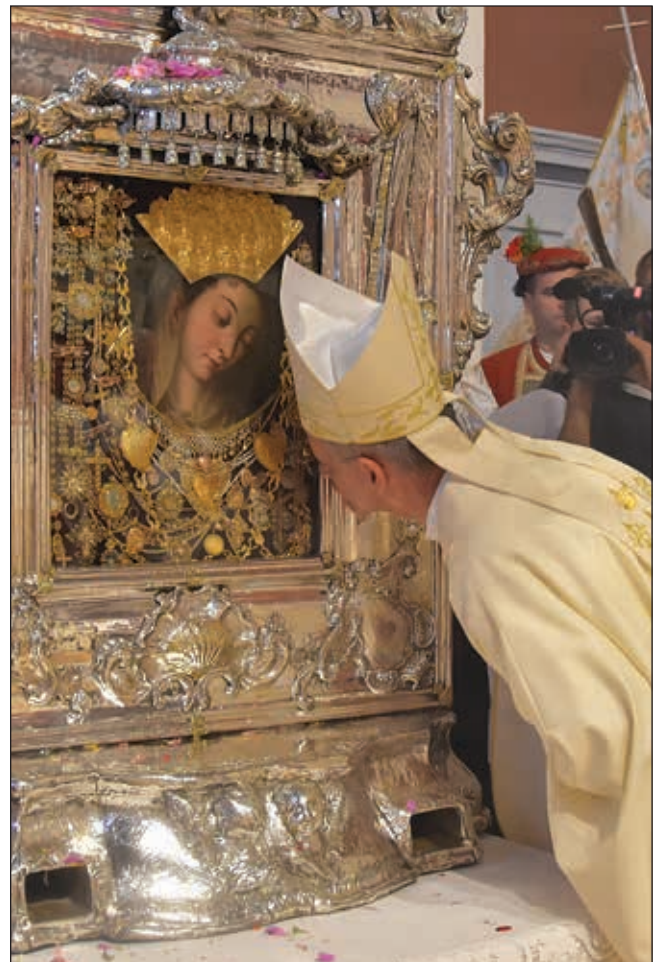
vrijeme Crkve između Isusova zemaljskog života i ponovnog dolaska u slavi, to je ovo naše vrijeme. Učimo se živjeti ga poput Marije. Ona nije Bogu nametala svoja rješenja životnih problema. Ona nas uči: što je iščekivanje bolnije i duže, to je bogatije milošću. Njezino je srce obilježilo proroštvo starca Šimuna da će joj mač boli probosti dušu (usp. *Lk 2,22-35*). Marijina je strepnja trajala trideset godina skrovitog Isusovog života, tri godine javnog Isusova djelovanja i ona najbolnija tri dana Isusova boravka u grobu. Nikada nije gubila nadu i tako je postala Majkom nade. Dok donosite Bogu po Mariji uzdahe svoga bića, ne gubite nadu. Vaša obitelj, vaš brak, sudbina vaša i vaše djece, vaši poslovi, vaše zdravlje, vaše želje imaju budućnost ako uključite Boga koji „sve izvodi na dobro onima koji ga ljube“ (*Rim 8,29*).

8. Kao što je Marija predviđena i milostima obdarena za visoko i sveto poslanje koje joj je Bog pripremio, tako je i Crkva. Bog ju je utemeljio da bude plog i čuvar njegove božanske istine, da se drži čvrsto i da od te istine crpi snagu, život i slavu ne samo kršćanstvo, nego i cijelo čovječanstvo. Isus je rekao Petru: „Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju i vrata paklena ne će je nadvladati“ (*Mt 16,18*). Dragi braćo i sestre, riječi koje je Isus izgovorio Petru odnose se na otajstveno tijelo Crkve kao Božje tvorevine i neprevarljive su, ali one se ne ostvaruju u svakoj mjesnoj Crkvi bez truda i odgovornosti njezinih vjernika. Gospodin nije rekao za Crkvu u Hrvata da je vrata paklena ne će nadvladati, već je nama povjerio zadaću da slavu i pobjedu koju je svojoj Crkvi pripremio utjelovljujemo u ovom našem kraju i vremenu i prenosimo u baštinu naraštajima iza nas.

Kroz povijest Crkve mnoge su mjesne Crkve nestale i iščeznule s lica zemlje. Odgovor na pitanje zašto se to dogodilo redovito nalazimo u odstupanju od Božjih zapovijedi što onda rađa duhovnom sljepoćom i na koncu gubitkom zdravog razuma. Nakon što se napusti Božji zakon čovjek želi opravdati vlastite pogrešne postupke i tako započinje iskrivljivati istinu, dok ne dođe do laži koja mu postane normalno stanje. Ako čovjek nešto ne želi vidjeti, pravilo je da to ne će ni vidjeti; ako ne želimo učiniti ono što je ispravno kad znamo da je ispravno, tada će nam ispravno postati pogrešno, i pogrešno će nam se činiti ispravnim. Duhovno slijepa osoba nije u stanju vidjeti istinu, jer ne prihvaća Boga. Napuštanjem istine napušta se i težnja za Bogom. Znademo li prepoznati svoje sljepoće? One mogu biti različite: sljepoća ljudi koji ne znaju da su zahtjevi

ovog vremena drugačiji od onih koji su bili prije; sljepoća ljudi koji govore o samo intelektualnom prosvjetljenju, o razumu bez vjere; sljepoća onih koji svoj pogled zaustavljaju na ljudskim dostignućima, bez nade u vječnost. Istina je da imamo više udobnosti, ali manje kulture i poštenja. Više imamo diploma, a manje znanja. Imamo veće i ljepše kuće, a sve malobrojnije obitelji, dugovječniji smo, ali ne i kreposniji. Imamo viši stupanj medicine a manje zdravlja. Znamo doći do Mjeseca, ali ne znamo posjetiti bolesnog susjeda.

9. I mi smo danas ovdje kao plod vjere onih koji su bili prije nas i kao plod ljubavi Marije prema našem narodu. S jednakim pouzdanjem, koje su imali naši očevi i majke, djedovi i bake, donesimo Mariji naše radosti i žalosti, nade i tjeskobe, jer Ona sluša i čuje. Mi koji smo danas došli ovamo, otvorimo srca i uprimo oči duše prema predivnom svjetlu u kojem blista naša nebeska Majka, putokaz nade i znak utjehe, jer smo njezina djeca, sinovi i kćeri. Budimo vjerni Bogu i bit ćemo s Njom i gledat ćemo Boga licem u lice sa svima onima koji su bili na ovoj zemlji, koje volimo i koji će doći nakon nas. Amen.

BOŽIĆ

„Bog dolazi da spasi nas”, tako glase reci jedne pjesme. Uistinu, tajna se Božića sastoji u jednostavnoj istini da Bog silazi, dolazi među nas, kao jedan od nas i ma što god da se s nama događa, koliko god da smo izgubljeni, Bog dolazi da spasi nas. Vladimir Nazor tako započinje svoju pjesmu „Božić”: „Koliko puta ti si se za me rodio, o malo dijete Isuse! Al' zvijezda k tebi mene nije vodila”. I zaista, rijetko čovjek nađe pravu zvijezdu da ga vodi.

U blještavilu slika koje se izmjenjuju, u buci i užurbanosti života, teško je podići glavu i pronaći svoju istinsku zvijezdu vodilju. Čovjek tako traga za srećom, dok ne klone pod teretom života jer nije kadar sam u sebi pronaći svjetlo i mir. U tim trenucima besmisla, krize i strepnje rađa se Bog. Vladimir Nazor u istoj pjesmi kaže da se Bog, unatoč svemu, ipak rađa i to u najdubljem kutku čovjekova srca, u dnu bića čovjekova: „(...) Ja nisam dosad znao da Isus, malo dijete, uvijek se rađo i uvijek će se rađati sred moje noći najduže u tijesnoj crnoj izbici, što na dnu duše nosim je i zatvaram, pred mjesečevim tracima, pred žamorima ljudskim, pa stoji, tiha, šutljiva, u biću mom najtajnijem”.

U dubini srca Bog se rađa i dolazi među nas ljude, postavlja svoj šator, kako kaže sv. Pavao. Bog se

ušatorio među nama da bismo mi mogli doći pod njegov šator, u njegov dom, da nas spasi od žege grijeha, da nas zaštiti od bujica zla. Da pruži utjehu, zaliječi rane, iscijeli boli, dade mir.

Bog se rađa u štalici kao kralj mira. Kralj, a u štalici! Time pokazuje da je on kralj svih onih koji su Božji i bogoliki, ma gdje se nalazili. Čak i u štalici, kralja – dijete prepoznali su jedni, a odbacili drugi. Evanđelist spominje pastire koji su budno i radno čekali Mesiju. Zauzeti, posvećeni svom poslu, ali čista srca i snage da uzdignu glave i ugledaju zvijezdu. Pastiri su bili dovoljno hitri da je slijede, pronađu i prepoznaju Kralja u djetetu, dijete u Kralju.

Tko je još vidio dijete? Mudraci koji su znatiželjno tragali za Mesijom, dali se na put bez garancije i upustili se u rizik od neuspjeha, ali ipak opremljeni darovima da ga obdare kad ga pronađu. Uz njih su u štalici vol i magarac dočekali mladog Kralja. Vol koji ore, vrijedno vuče plug, podnosi žegu i muku dana. On je, na kraju dana, dočeka u svom šatoru, u špilji, događaj čudorođenja Božjeg Sina. Magarac, plaha životinja, koja nosi teret cijeli svoj vijek, a onda ga, na kraju života, odbace u neki kutak. I on je dočeka svoj trenutak susreta s Djetetom.

Danas nema ni volova, ni magaraca, malo je kraljeva i pastira, no ako se ne prepoznamo u njihovim likovima, ne ćemo ugledati djetete. Za to je potreban hitar korak, bistar pogled, marljiv rad pastira, izlazak iz zone komfora. Potrebna je volovska predanost radu, preuzimanje rizika kraljeva, kao i njihova uvjerenost da će ugledati mladog Kralja, Mesiju koji dolazi.

Da susretnemo Isusa koji se danas među nama rađa potrebno je imati volovsku izdržljivost kako bismo mogli zaorati svoju brazdu i ostaviti trag u njivi života. Da susretnemo Kralja Kraljeva važno je podnijeti terete, nositi svoje breme, izdržati težinu, muku i križ koji pritišće dušu jer baš u toj „tijesnoj crnoj izbici na dnu duše” rađa se Bog.

Na kraju dana i danā, rađa se Dijete, Kralj Mira, Otkupitelj, Sin Božji, koji dolazi da nas spasi, pa čak i od nas samih!

Jadranka Garmaz

FRANJEVAČKE OBLJETNICE

Cijela Franjevačka obitelj proslavit će uskoro svoju 800. obljetnicu. Zapravo, radi se o *pet obljetnica i proslava* (od 2023. do 2026. godine), koje su dio jednog jedinog projekta. Kroz sljedeće četiri godine proslavit ćemo obljetnice: *Potvrđeno pravilo* (2023.), *Slavlje Božića u Grecciu* (2023.), *Rane sv. Franje* (2024.), *Pjesma brata sunca* (2025.), *Preminuće sv. Franje* (2026.).

Svaka od ovih obljetnica jest ne samo podsjetnik na povijesne događaje iz života sv. Franje Asiškog, nego je ujedno poziv svima nama na rad oko vlastitog zvanja i poziv na djelovanje koje crpi svoju snagu iz odnosa s Bogom te ima moć – poput Franje Asiškog – mijenjati lice svijeta.

1. PRAVILO 1223.

Pravilo Reda manje braće potvrdio je papa Honorije III. bulom *Solet annuere*, 29. studenog 1223. *Potvrđeno pravilo* jedinstveno je, jer je rezultat iskustva svakodnevnog bratskog i evanđeoskog života sv. Franje i fratara prvog desetljeća života Franjevačkog reda.

Slavlje 800. obljetnice *Pravila* podsjeća da je za sv. Franju, ali i za sve franjevce, srž života evanđelje i

bratski život. Sama Crkva danas svraća pozornost upravo na to kad govori o sv. Franji. Naime, Franjin stil života i nakon 800 godina i u današnjim vremenima nejasnoće i tame, rasvjetljuje put sinodalne Crkve koja neprestano osluškuje znakove vremena, koja je bliska najpotrebnijima te donosi radosnu vijest i smisao života onima koji je prihvate. Zato slavimo obljetnicu *Potvrđenog pravila*, ne samo kao Franjevačka obitelj, nego i kao sveopća Crkva. Ova je obljetnica poziv da radimo na povjerenju i na zajedništvu među ljudima kao i na evanđeoskim smjernicama koje će nam omogućiti da budemo bratstvo koje zna stvarati novu kulturu susreta i dijaloga, bratstvo koje stiže do svakog čovjeka jer smo, doista, svi braća istog Oca nebeskog.

2. BOŽIĆ U GRECCIU 1223.

Sv. Franjo je prvi upriličio slavljenje Božića i to u špilji u Grecciu, u kojoj je napravio jaslice te zajedno sa svećenikom, braćom i narodom proslavio euharistiju. To je slavlje posebno opisano u *Prvom životopisu* Tome Čelanskog (1Cel 84–87; FI 292–293). Slavljem Božića u Grecciu sv. Franjo poziva i nas danas da se zaustavimo pred tajnom utjelovljenja i razmišljamo o veličini Božje ljubavi prema ljudima. Osim toga, Božić nas potiče ne samo na obranu života od njegova začeca, već i da postanemo oruđe života i čovjštva u našim obiteljima i bratstvima, stižući do najmanjih, onih koji su odbačeni od društva. Sam Isus kaže: „Ono što ste učinili samo jednom od moje najmanje braće, meni ste učinili” (Mt 25, 40).

3. RANE SV. FRANJE 1224.

Sv. Franjo se 1224. povukao na La Vernu kako bi proveo četrdesetnicu posta i molitve. To je običavao činiti svake godine. U samoći i molitvi ukazao mu se krilati Seraf koji mu je na tijelu utisnuo Isusove rane. Duboka želja koja je pokretala Franju da nasljeđuje Krista i potpuno se suobličiti Njemu ostvarila se potpuno u susretu s Raspetim Kristom. Taj je susret bio vrhunac Franjina života u kojem se zrcalio susret s patnicima, siromašnima i umirućima.

Upravo nas zbog toga ta obljetnica poziva na molitvu u tišini srca jer samo u tišini srca možemo otkriti što nam je bitno u životu i najdublju želju vlastitog srca, želju za beskonačnim. Osim toga, poziva nas da nikad ne zaboravimo braću i sestre, ali i samu prirodu, sve one koji pate i kojima je potrebna naša pomoć.

4. PJESMA BRATA SUNCA 1225.

Kad je sročio *Pjesmu brata sunca*, sv. Franjo je bio gotovo potpuno slijep. No, Franjo ne vidi i ne ljubi, prije svega prirodu. On pogledom vjere vidi sve stvoreno u čemu se zrcali nazočnost Stvoritelja. Naime, Franjo ljubi prirodu i svijet jer ljubi Boga, stoga nas obljetnica *Pjesme brata sunca* poziva na promjenu našeg odnosa sa stvorenim jer ljubav prema Bogu neizostavno uključuje brigu za čovjeka i sve stvoreno. Doista, mi nismo kao gospodari koji u stvorenom vide samo priliku za ostvarivanje profita. Upravo to nas je dovelo do velikih ekoloških izazova koji danas određuju našu budućnost i budućnost naše zajedničke kuće. Upravo zato je taj problem ne samo ekološki, nego još više problem ljudske savjesti, problem ljudskog uma i srca. Zato nas ekološka kriza poziva, prije svega, na obraćenje srca.

5. PREMINUĆE SV. FRANJE 1226.

Prije smrti, sv. Franjo blagoslivlje svoju braću. To je srce Franjina završnog životnog čina: blagoslov za vrijeme u kojem je živio, blagoslov za braću s kojom je živio i na kraju, blagoslov za sestricu smrt koja ga vodi u novi život. Franjo dočekuje smrt pjevajući jer je duboko vjerovao da ona nije kraj svega te je s tom vjerom i živio cijeli život. Za njega je smrt sredstvo koje otvara put prema životu s Bogom.

Slavlje tih franjevačkih obljetnica poziv je na promatranje naše osobne i zajedničke franjevačke i ljudske povijesti pogledom vjere koji prepoznaje blizinu Božju u svakodnevici i koji je temelj kršćanske otvorenosti i djelovanja u svijetu. Upravo Franjin život i smrt podsjećaju na potrebu otvorenosti životu i prihvaćanja života i same smrti kao životne činjenice koja omogućuje da živimo u ovom svijetu bez straha, po evanđeoskom načelu, „kao ljljani u polju”. To je osnovna poluga koja nas okreće od grčevite navezanosti na sebe i upućuje ususret drugima i njihovim potrebama zbog kojih je i sam Bog postao čovjekom i koje su bile glavni pokretač Franjina djelovanja.

Fra Siniša Balajić

USUSRET VELIKOM JUBILEJU PRVIH „ŽIVIH JASLICA“

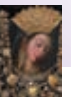
(Greccio, Božić, 1223.-2023.)

Fra Toma Čelanski, koga je sv. Franjo primio među svoju braću 1215. godine, poslije više godina napisao je životopis Sveca, u kojemu je zapisao, među ostalim, što je sv. Franjo učinio tri godine prije svoje smrti, kod gradine koja se zove *Greccio*. Tu je živio neki čovjek imenom Ivan. Uživao je dobar glas, a bio je još boljega života. Njega je blaženi Franjo petnaestak dana prije Božića pozvao i rekao mu: „Ako želiš da ovogodišnji Božić proslavimo u Grecciju, požuri se i brižljivo pripravi što ću ti reći. Želio bih obnoviti uspomenu na ono Dijete, koje je rođeno u Betlehemu: kako je bilo

smješteno u jaslvice i položeno na slamu u nazočnosti vola i magarca, da bi se to moglo tjelesnim očima gledati.” Kad je to onaj dobar čovjek čuo, brzo je otišao i na spomenutom mjestu pripravo sve što je Svetac rekao.

1. NEOBIČNO SLAVLJE ISUSOVA ROĐENJA

Približio se dan veselja i došao dan klicanja. Iz mnogih su mjesta pozvana Franjina braća. Muškarci i žene onoga kraja prirediše prema svojim mogućnostima

svijeće i zublje da bi rasvijetlili noć, koja je blistavom Zvijezdom rasvijetlila sve dane i godine. Napokon je došao Svetac Božji. Kad je vidio da je sve pripravljeno, obradovao se. Pripravljene su jaslice, donesena je slama, dovedeni su vol i magarac.

Čast se tu iskazivala jednostavnošću, uzvisivalo se siromaštvo, preporučivala poniznost, a *Greccio* kao da postade „*novi Betlehem*“. Noć, rasvijetljena poput dana, bijaše ugodna i ljudima i životinjama. Pristiže narod i novom se radošću raduje novom otajstvu. Šuma odjekuje glasovima, a na zanosno klicanje odgovaraju stijene, tj. odjekuju. Franjina braća pjevaju, dužnu hvalu Gospodinu daju i svu noć odjekuje zanosno klicanje. Svetac Božji stoji pred jaslama i od silna ganuća uzdiše. Ranjen pobožnošću i ispunjen čudesnom radošću.

Jasle su oltar gdje se služi svečana sv. Misa, a u neočekivanoj utjehi uživa svećenik. Svetac Božji oblači levitsku odjeću (dalmatiku), jer bijaše đakon, i zvonkim glasom pjeva Evanđelje. A njegov glas! Glas je to neodoljiv, glas sladak, glas jasan, glas zvonak! Sve poziva na najveću nagradu. Zatim propovijeda okupljenom narodu. Njegove riječi o rođenju siromašnoga Kralja u malom i gradu Betlehemu teku poput meda. Često je, kad je htio izgovoriti presveto ime *ISUS*, govorio silnim žarom. Nazivao ga je Betlehemskim Djetecom, a ime *BETLEHEM* izgovarao poput ovce koja bleji. Usta su mu bila ispunjena, ali još više slatkim osjećajima. Kad bi spominjao Betlehemsko Djetecce ili izgovarao ime *ISUS*, sve bi oblizivao usne, jer je sretnim nepcem kušao i gutao slatkoću te riječi.

Množe se tu darovi Svemogućega Boga, a neki je kreposni čovjek imao viđenje: vidio je, naime, kako u jaslama leži prestrašeno Djetecce i Božjega Sveca koji Djetetu pristupa kao da ga hoće od sna probuditi.

To viđenje nije bilo neumjesno, jer je Dijete Isus bilo zaboravljeno u srcima mnogih, u kojima je djelovanjem milosti po njegovu služu Franji bilo probuđeno i duboko utisnuto u vjerno pamćenje. Konačno je dovršeno svečano bdjenje i svi se radošno povratili kući.

Na kraju svoga opisa fra Toma je dodao: „Sačuvano je sijeno koje je bilo prostrto u jaslama, da bi Gospodin sačuvao domaće životinje, kao što je umnožio svoje milosrđe. Mnoge životinje u onomu kraju koje su imale razne bolesti, ako su jele od toga sijena, bile su oslobođene od svojih bolesti.“

Eto, tako je fra Toma Čelanski opisao „jaslice“ koje su priređene i izvanredno doživljene *prvi put* u

kršćanskom svijetu. To je zamislio i ostvario sv. Franjo Asiški uz pomoć dobrog prijatelja Ivana i brojnih suradnika.

2. NOVI DOPRINOS RADOSNOM SLAVLJU BOŽIĆA

Kršćani su stoljećima slavili Božić, rođendan Isusa Krista, Boga i Čovjeka, koga je u Betlehemu rodila majka Marija. Osim svečane sv. Mise Ponoćke i drugih obreda u mnogim su mjestima nastali razni običaji, koji su stvarali radosnu atmosferu za božićne blagdane. Uveden je i *advent* ili *došašće*, tj. vrijeme duhovne pripreme i obnove, da bi vjernici mogli na Božić doživjeti pravi susret s Malim Isusom. Mnogo su kršćani hodočastili u Betlehem, mjesto Isusova rođenja, da bi na tom svetom mjestu doživjeli radost Božića. Bilo je puno svetaca i teologa koji su propovijedali i pisali o Isusovu utjelovljenju. Mnogi su od njih naglašavali istinu da je Bog uzeo ljudsko tijelo i da je Isus Krist pravi Bog i pravi čovjek. Razumljivo je da se više isticalo Isusovo božanstvo, a manje čovječstvo.

No, sv. Franju je zadivila i očarala činjenica da je Druga Osoba Presvetoga Trojstva, pravi Bog, *htjela uzeti ljudsko tijelo i biti čovjek*, naš brat, životni suputnik i supatnik. Stoga je često isticao *Isusovo čovječstvo* od rođenja u Betlehemu do zrelosti, muke, smrti na križu i uskrsnuća. Silno je želio doživjeti Isusovo rođenje, tj. Božić, baš onako kako je opisano u Evanđeljima: Betlehem, špilja, jasle, slama, vol, magarac, janjci (domaće životinje), noć („*u ponoć se Bog rodi*“), sv. Misa Ponoćka, molitva, pjesma... Franjina braća fratri i brojni vjernici iz okolice Greccija bili su oduševljeni tim neobičnim događajem, pa su mnogi govorili da je to bilo isto kao što je bilo i one prve božićne noći u Betlehemu kad je majka Marija rodila maloga Isusa.

Glas o toj neobičnoj proslavi Isusova rođenja brzo se širio po selima i gradovima, pa su mnogi svećenici, predvođeni franjevcima, priređivali takva božićna slavlja. A kako, posebno u gradovima, nije bilo ni špilja, ni volova, ni magaraca, ljudi su se domislili, pa su počeli izrađivati male ili velike kipove (od drva ili gline) i u crkvama, kućama i gradskim trgovinama postavljati „jaslice“ koje su mnogi nazivali „Betlehem“. Od XVI. st. jaslice se pred Božić prave po cijeloj Europi, a u barokno doba umjetnici su ih izrađivali vrlo maštovito.

U nas u Hrvatskoj, kao i u drugim europskim zemljama, „jaslice“ su dio vjerskoga i društvenog slavlja Božića. Neke su „jaslice“ i prava umjetnička djela,

npr. one u Franjevačkom samostanu na Košljunu (XVII. st.) ili u Crkvi sv. Jurja na Bregu (XVIII. st.). U mnogim gradovima i selima „jaslice“ se rade i u obiteljima, ali na javnim prostorima, npr. trgovima.

3. ADVENT BEZ BOŽIĆA?

Iz njemačkih se zemalja raširio običaj ukrašavanja „božićnoga drvca“ u crkvama, obiteljima i javnim prostorima. No, u novije vrijeme zapadni materijalizam nameće „okićeno drvce“, koje je svake godine sve više. „Jaslica“ nema, a izbjegavaju i samu riječ „Božić“. Tako više ne čestitaju „Sretan Božić“, nego „Sretni praznici“. Jedan je naš političar slavodobitno izjavio da je u njegovu gradu „advent“ završio na Sveta Tri Kralja, a gradska je blagajna dobila milijune kuna. Dakle, on mijenja kalendar. Božića nema, advent je produljen do Sveta Tri Kralja i sveden na zabavu, trgovinu i zaradu „silnoga novca“.

Dok tako borbeni materijalizam pokušava zavladata našim glavnim gradom i cijelom Lijepom našom, treba se sjetiti da samo u Zagrebu ima preko 80 (osamdest) župskih i drugih crkava, u kojim će se i ove godine u adventu svako jutro slaviti „Svete Mise Zornice“, koje su jedan od bitnih doživljaja adventa, u kojima će sudjelovati na tisuće Zagrepčana. No, „Zornice“ nisu u programu vodstva grada.

Ipak, neka se vjernici ne boje kojekakvih „vođa“. Isus je davno ustvrdio: „*Vrata paklena ne će Crkve nadvladati*“ (usp. Mt 16,18). Za vrijeme komunizma u Hrvatskoj Božić je bio „radni dan“, a danas je „državni blagdan“.

4. NEKI BOŽIČNI OBIČAJI

Kao što svi kršćanski narodi imaju brojne vrlo lijepe *božićne običaje*, tako ih ima i hrvatski narod (npr. Badnjak, božićno žito, svijeća, koledanje i drugo). Neki se običaji dugo zadržavaju, drugi se polako gube, ali nastaju i novi.

U naše doba u mnogim župama priređuju se „*žive jaslice*“ u kojima pojedine uloge igraju mlađi i stariji župljani (Marija, Josip, Mali Isus, pastiri, mudraci...). U Župi sv. Mihovila u Prološcu (Imotska krajina) od 2000. godine vjernici na Božić poslije podne izvode priredbu „*Žive jaslice*“ u kojoj sudjeluje oko 200 mlađih i starijih župljana (glumaca amatera), a gledatelji su ne samo Proložani, nego i vjernici iz obližnjih župa. Prošle godine (2021.) u Brnazama, filijali Župe Sinj, mladi su vjernici također za Božić izveli „*Žive jaslice*“, a pripremaju izvedbu i ove

godine. Poznato je da i u nekim drugim župama mnogi župljani rado sudjeluju u sličnim božićnim priredbama.

Treba se sjetiti da se u Vatikanu, uz svečana bogoslužja i druge načine da se što svečanije doživi veliko otajstvo utjelovljenja Sina Božjega, za Božić već više godina organizira „Izložba jaslica.“ Tako u ovogodišnjoj „Izložbi 100 jaslica“ sudjeluju brojni članovi udruga za jaslice iz raznih zemalja. Među njima je i nekoliko jaslica iz naše domovine Hrvatske.

5. GIOTTOV PRIKAZ „ŽIVIH JASLICA“

U Gornjoj bazilici sv. Franje u Asizu talijanski slikar Giotto oslikao je 1299. dvadeset i osam prizora pod nazivom *Legende o svetom Franji*. Trinaesta prikazuje Jaslice u Grecciu.

Prizor oslikava događaj kako je sv. Franjo, u božićnoj noći 1223. u Grecciu, na spomen rođenja Kristova priredio „*žive jaslice*“.

Iako se prizor dogodio u planini iznad Greccia, Giotto ga je smjestio u prezbiterij Donje bazilike u Asizu ispred baldakina s oltarom. Okupljena braća pjevaju psalme, a žene promatraju čudo kroz otvorena vrata visoke oltarne pregrade.

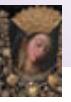
6. OČEKUJUĆI VELIKI JUBILEJ

Budući da će cijeli kršćanski svijet sljedeće godine (2023.) slaviti *osam stoljeća* da je sv. Franjo priredio prve „jaslice“ u Grecciju, bilo bi prekasno na tako veliki jubilej upozoriti tek pred Božić sljedeće godine. Stoga se čini prikladnijim već ove godine upozoriti na davni događaj u Grecciju, da bi svaka kršćanska duša i ove godine potpunije doživjela Božićno otajstvo i da bismo se svi pripremili slaviti veliki jubilej baš na Božić 2023. godine, kada će se navršiti ravnih osam stotina godina da je Svetac iz Asiza svima ponudio da „*vide Betlehemske Dijete u jaslicama*“.

Ovaj veliki jubilej neka potakne svaku kršćansku osobu, da svaki dan u godini doživi da se Mali Isus ponovno rodi u njezinu srcu. To Isus želi. Za to je rođen u Betlehemu. Njemu ne trebaju jaslice, ni slama u betlehemske štalice. Svakoj kršćanskoj osobi mora biti prva briga da se svaki dan Isus ponovo rodi u njezinu srcu. Isus i Tvomu i momu srcu, brate i sestro, to je pravi Božić!

Sretan Ti ovogodišnji Božić!

Fra Gabrijel Jurišić

Giotto di Bondone, Prve „žive jaslice“ u Grecciu, Božić, 1223. godine

ŠTOVATELJI I APOSTOLI GOSPE SINJSKE

Kako je već i prije upozoreno, svi gvardijani Gospina samostan u Sinju, zatim župnici, kapelani, gimnazijski profesori, kao i drugi fratri, članovi sinjske samostanske obitelji, svaki je na svoj način doprinio dušobrižničkom djelovanju Svetišta i Župe.

U ovom popisu nisu navedeni svi ti fratri, nego samo oni koji su se u tom djelovanju na neki način istakli. Sigurno ovdje nije spomenut određeni pojedinac, za koga netko može pomisliti da ga je trebalo navesti. Pisac ovih redaka napominje da ni jednoga od tih nije namjerno izostavio i da je *ovo prvi takav popis*, koji nema namjere biti jedini točan i bezprigovorani. Čak će biti zahvalan, ako bude upozoren koga bi još trebalo uvrstiti.

Također donosimo samo pokojnu braću, iako ima vrlo vrijedne braće koja su radila u Svetištu, ili rade i danas.

51. **FRA MILAN MIKULIĆ** (Proložac, 17. VII. 1914. - Proložac, 13. II. 1997.), franjevac, svećenik, župnik, misionar i pisac. Gimnaziju i teološki studij završio je u Hrvatskoj, ređen za svećenika 4. III. 1939. godine i bio kapelan u Vrgorcu. Studirao je i doktorirao na Sveučilištu „Antonianum“ u Rimu. Pripremajući doktorat skupio je vrlo bogati arhivski materijal koji je kasnije pohranio u Arhiv samostana u Imotskomu. Otputovao je 1952. god. u USA i živio u San Franciscu. Nadbiskupija u Portlandu imenovala ga je župnikom župe sv. Brigite (1954.-1993.).

Kupio je zemljište, sagradio Hrvatski centar, koji je posvetio *Čudotvornoj Gospi Sinjskoj*, u kojemu je okupljao hrvatske vjernike i poticao ih da posebno štuju Majku Božju. To je jedna od rijetkih bogomolja u inozemstvu posvećenih Gospi Sinjskoj. Osnovao je i uređivao bogoslovni časopis „*Orthodoxy of the Catholic Doctrine*“ (1972.-1987.). Kao umirovljenik vratio su u domovinu (Imotski).

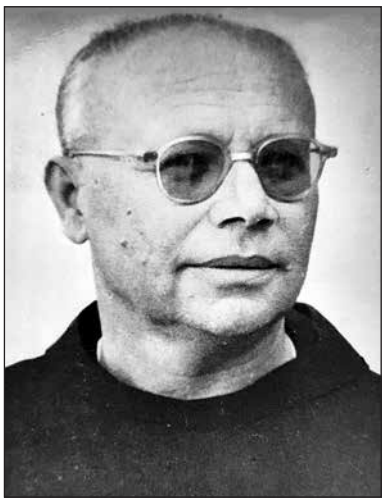
52. **VJENCESLAV GLIBOTIĆ** (Slivno, 7. VII. 1923. - München, 18. IX. 1998.), franjevac, svećenik, profesor, urednik i pisac. Poslije završenoga gimnazijskog i teološkog školovanja, ređen je za svećenika u Zagrebu 20. III. 1949. godine. Bio je kapelan i zborovođa u Župi Majke Božje Lurdske u Zagrebu. Studirao je i diplomirao klasičnu filologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Predavao je grčki i latinski jezik na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji, koja je morala biti smještena u tri grada (Makarska, Zagreb i Sinj), jer su komunističke vlasti oduzele gimnazijske zgrade u Sinju.

Budući da su iste vlasti zabranile vjerski tisak i oduzele sve crkvene tiskare (i tiskaru „Kačić“ u Šibeniku, vlasništvo Provincije Presv. Otkupitelja), nije bilo moguće tiskati ni knjige ni časopise vjerskoga sadržaja. Kad je poslije dva desetljeća komunistička diktatura malo popustila, počeo se obnavljati vjerski tisak. Tada je Provincija Presvetoga Otkupitelja (Split) osnovala mjesečnik „Marija“, koja je naslijedila nekadašnji list „Gospa Sinjska“. Imenovan je 1962. godine fra

Vjenceslav prvim urednikom i uređivao list do 1982. godine. Nije lako biti urednik dva desetljeća.

List je redovito donosio vijesti iz Svetišta Gospe Sinjske. Posebno je važna bila reportaža s veličanstvenog slavlja 250. obljetnice obrane Sinja od turskih zavojevača (1715.-1965.). To je bilo prvo veliko crkveno slavlje u bivšoj komunističkoj državi. Slavlje je predvodio kardinal Franjo Šeper, nadbiskup zagrebački, koji je ostao zadivljen i izjavio da „nešto slično nikada u životu nije vidio“. Kardinal je pročitao brzojav, koji mu je poslao sam papa Pavao VI. Kad su vjernici čuli riječi papina brzojava, oduševljeno i dugo pljeskali... Reportaža je objavljena u „Mariji“ na 8 stranica s 13 originalnih fotografija. S druge strane vrh komunističke partije kritizirao je lokalne komuniste da nisu sposobni okupiti ni dio publike kako su to učinili sinjski fratri.

Fra Vjenceslav je uredio više knjiga, a posebno je zaslužan za izdanje „Hrvatske kršćanske terminologije“, kapitalnoga djela hrvatske leksikografije, dr. fra Jeronima Šetke (1976.) i njegova molitvenika „Put u život“ (od 1970. tri izdanja). Dugo godina izdavao je nekoliko vrsta kalendara. Posljednje godine života bio je duhovnik hrvatskih redovnica u Bavarskoj.

53. **FRA JERKO LOVRIĆ** (Hrvace, 30. III. 1911. - Omiš, 13 I. 2002.), franjevac, svećenik, odgojitelj, župnik i provincijal. Gimnaziju i teološki studij završio je na učilištima Provincije i ređen za svećenika u Splitu, 12. III. 1938. godine. Bio je odgojitelj u Sjemeništu, više godina učitelj novaka na Visovcu i ispovjednik novaka na La Varni (Italija), provincijal i gvardijan u Sinju i Omišu. Bio je kapelan sestara klarisa u Splitu i povjerenik za Franjevački treći red. Posebno se sa suradnicima trudio za veliko slavlje 250. obljetnice obrane Sinja od turskih zavojevača. Kad su se političke prilike malo poboljšale, kao provincijal se zauzeo da Provincija pokrene izdavanje časopisa „Marija“ i Zbornik „Kačić“, koji i danas izlaze.

54. **FRA SILVESTAR ARAČIĆ** (Vinjani, 17. X. 1926. - Zagreb, 16. XI. 2005.), franjevac, svećenik, župnik, propovjednik, pučki misionar, voditelj hodočašća u velika i poznata svetišta. Poslije gimnazijskoga i bogoslovnog obrazovanja ređen je za svećenika 29. VI. 1951. god. Zagrebu. Bio najprije kapelan, a zatim župnik u Sinju (14 godina), Zagrebu (Majka Božja Lurdska) i Šibeniku (Gospa van Grada). U Svetištu Gospe Sinjske bio je vrlo aktivni dušobrižnik i rado slušani propovjednik. Kao župnik u Sinju surađivao je s nekim umjetnicima i nabavio za Svetište više umjetničkih djela. Pomagao je siromašne obitelji i mnoge đake i studente. Kao traženi propovjednik nastupao je u mnogim svetištima i župama u deveticama, pučkim misijama, duhovnim vježbama i obnovama za mladež, staleškim propovijedima i drugim slavljinama. U perivoju crkve sv. Ante u Vinjanima postavljeno je fra Silvestrovo poprsje, djelo akad. kipara Stipana Kujundžića.

LITERATURA:

- FRA BRUNO PEZO, Fra Milan Mikulić, *Župa sv. Mihovila Proložac*, Proložac, 1998., 220.
- FRA STJEPAN ČOVO, Fra Milan Mikulić, *Franjevci izbjeglice Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja*, Split, 2019., 144-150.
- FRA PETAR LUBINA, *Fra Vjenceslav Glibotić i njegovo djelo*, Split, 1999., 136.
- + Fra Jerko Lovrić, *Vjesnik Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja*, LI/2002, 1, 36-46.
- PETAR LUBINA – DINKO ARAČIĆ, *Fra Silvestar Aračić - lik, sjećanja, susreti*, Imotski, 2006., 134.

Fra Gabrijel Jurišić

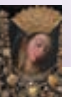
UDOMLJAVANJE ISTOSPOLNIH PAROVA?

Kad se pod utjecajem sekularizacije i seksualne revolucije isključila plodnost iz bračne ljubavi, otvorile su se mogućnosti i za ozakonjenje drugih oblika životnog partnerstva. Dovoljna je „ljubav” kao subjektivni osjećaj odvojena od svoje naravne usmjerenosti prema darivanju života. Međutim, nikakva ideologija ne može dokinuti čovjekovu narav i njegovu antropološku danost. Ne treba nas, stoga, čuditi da je izazvalo burne reakcije u našem društvu i Crkvi donošenje *Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola* koji je stupio na snagu 1. siječnja 2020. te odluka Ustavnog suda kojom se dopustilo udomljavanje djeteta u istospolne zajednice od 29. siječnja 2020., a u svezi s ustavnošću *Zakona o udomiteljstvu* (Narodne novine, br. 115/18). To je na društvenoj razini otvorilo razne mogućnosti udomljavanja djece izvan tradicionalne obitelji i ostao je mali korak do mogućnosti da posvoje djecu istospolne zajednice, a na crkvenoj je razini stvorilo nove izazove poput slučaja krštenja djeteta istospolnog para i mali je korak do zahtjeva da se zatraži crkveni blagoslov za takav oblik životnog partnerstva.

Kao moralni teolog moram reći da se s tim pitanjem Crkva, osobito u Europi, već duže vrijeme susreće te želim odmah naglasiti, gledajući iskustva tih zemalja, kako je važno rješavati uzroke, a ne čekati da moramo rješavati posljedice raznih zakonskih rješenja. Nemam ništa protiv osoba istospolnog usmjerenja, osobito ako nisu vjernici. Dopuštam im da žive po svojoj savjesti sve dok to ne izaziva sablazan ili dok ne pokušavaju nametati društvene norme koje su suprotne kršćanskim i općeljudskim vrijednostima. Kad svoje ponašanje žele nametnuti kao pravilo i to ozakoniti, tada kao vjernici imamo pravo izreći svoje stavove i tome se usprotiviti. Nitko im, naime, ne priječi da se zakonom reguliraju imovinska i druga opća prava koja imaju kao građani, ali je krivo obrazloženje da je zato nužno zakonsko priznanje istospolnih zajednica. Stoga, ne radi se o diskriminaciji, ako se uskraćuje društveni i pravni status braka oblicima života koji to nisu, niti mogu

biti bračni. To se ne protivi pravednosti, nego, naprotiv, pravednost to uskraćivanje zahtijeva.

Ne radi se, dakle, o tome da želimo nekome uskratiti neka prava ili nekoga diskriminirati, nego želimo staviti u središte promišljanja ono što svi olako zaboravljaju, a to je *dobrobit djeteta*. Svi gledaju na neka njihova prava, a pritom zaboravljaju da i dijete ima određena prava, osobito na oca i majku te se s pravom možemo pitati mogu li oni to dati djetetu? Upravo današnja psihologija ističe da su *za ravnomjeran i zdrav razvoj djeteta potrebni i otac i majka*. Svjesni smo da pošast rastave ponajviše utječe na djecu te da su mnoga djeca zbog odluka svojih roditelja da se raziđu uskraćena za to pravo na oba roditelja, ali to nije razlog da odobravamo nove oblike životnog zajedništva u kojima će jednako tako biti uskraćena u svom razvoju. Upitno je i kako će takvo dijete biti prihvaćeno od svojih vršnjaka te se s pravom pitamo hoćemo li stavljanjem djeteta u takvo ozračje izazvati kod njega dodatne traume. Vrijedno je spomenuti i rezultate pojedinih istraživanja, među kojima neka nedvojbeno pokazuju da između 8 i 33 posto djece koja su odrasla u životnom partnerstvu homoseksualnih osoba, kasnije, kao odrasle osobe, prihvate homoseksualni način života. Osim toga, dijete ne smije biti sredstvo ostvarenja želja odraslih. Nitko nema prava na dijete, jer ono je dar međusobne ljubavi supružnika. Upravo zato ne možemo ovdje govoriti o diskriminaciji i stavljanju istospolnih zajednica u neravnopravan položaj jer se tu ne radi ni o kakvim njihovim ljudskim pravima. Naprotiv, neizbježna posljedica ozakonjenja istospolnih zajednica, kao i ozakonjenja njihova prava na udomljavanje ili čak i posvojenje, bila bi redefiniranje braka kao zajednice muškarca i žene te bi pojam braka doživio korjenitu promjenu. S moralno-socijalnog aspekta država bi u slučaju ozakonjenja istospolnih zajednica djelovala samovoljno i upala u proturječje s vlastitim dužnostima skrbi o općem dobru. Stoga, smatramo da ustavno-sudsko proširenje tog prava na osobe koje žive u istospolnom partnerstvu ide na štetu dobrobiti djeteta u ime nekih modernih vrjednota. Za nas vjernike takav razvoj prava nije prihvatljiv i

oštro mu se protivimo. Moraju se dobro razlikovati neka individualna prava od zakonskog nametanja tih prava kao općedruštvene norme. Svaki istinski vjernik dužan je suprotstaviti se, a osobito oni koji djeluju u politici i javnom životu, takvim zakonskim odredbama koje idu na štetu dobrobiti djeteta, a ne na njegovu izgradnju.

Sagledavajući problem iz katoličke moralne teologije, moram napomenuti da *Katekizam Katoličke Crkve* jasno uči da su „istospolni čini u sebi neuredni” i „spolni čin zatvaraju daru života” (usp. br. 2357.), a o pitanju posvajanja djece govori isključivo u kontekstu bračne neplodnosti muža i žene te ih poziva da, među ostalim, mogu pokazati svoju velikodušnost usvajajući napuštenu djecu i na taj način ispuniti svoje roditeljstvo (br. 2379.). Obitelj je jamac slijeda naraštaja pa je kao takva od iznimnog javnog interesa te joj građansko pravo udjeljuje institucionalno priznanje. Slažem se, stoga, s mišljenjem da je bolje da djeca odrastaju u obiteljima, nego u domovima, ali se zato čudim što mnogi muževi i žene, koji su zbog različitih razloga uskraćeni za prirodno roditeljstvo, nailaze na mnoštvo administrativnih prepreka kako bi udomili

ili posvojili dijete koje je ostalo bez roditelja ili ga njegovi roditelji nisu sposobni odgajati.

Rješenje vidim jedino u olakšavanju administrativnih prepreka i da se dade mogućnost udomljenja ili posvajanja heteroseksualnim bračnim parovima (ocu i majci), tim više jer sva istraživanja pokazuju da je u Republici Hrvatskoj sve više neplodnih bračnih parova. Možemo se, dakle, složiti s tvrdnjom Zbora za nauk vjere da zakonsko priznavanje zajednica istospolnih osoba ili njihovo izjednačavanje s brakom, što onda uključuje i mogućnost udomljavanja, znači relativizaciju braka kao zajednice muža i žene, a istodobno dovode se u pitanje i temeljne vrijednosti koje su zajednička baština čovječanstva. Suvremeni brak i obitelj, usprkos negativnim utjecajima koji ih pogađaju, i dalje ne gube svoje bitne zadaće, a one se očituju u izričaju supružničke ljubavi i odgovornom roditeljstvu te skrbi i odgoju djece. Za nas kršćane udomiteljstvo je isključivo u službi djetetove dobrobiti, stoga smatramo da ustavnosudsko proširenje tog prava na osobe koje žive u istospolnom partnerstvu ide na štetu dobrobiti djeteta u ime nekih „modernih” vrijednota. Za nas vjernike takav razvoj prava nije prihvatljiv i oštro mu se protivimo.

s. Ana Martina Begić

SPOMEN NA UBIJENE FRANJEVCE PROVINCIJE PRESVETOG OTKUPITELJA

Sinj, 25. XI. 2022.

Dragi vjernici!
Okupili smo se oko oltara Gospodnjeg pod pokroviteljstvom Čudotvorne Gospe Sinjske i slušali poruke iz Sv. pisma kako Starog tako i Novog zavjeta koje se savršeno odnose na naš večerašnji susret kad se sjećamo naše progonjene i ubijene braće fratara. Blaženstvo pravednika iz Knjige Mudrosti upozorava kako su pravednici iskušavani i kako Bog prima njihovu kušnju: „Bog ih je stavio na kušnju i našao ih da su dostojni... i primio ih kao žrtvu paljenicu” (Mudr 3, 5–6), a Isus je upozorio svoje sljedbenike što ih čeka: „Ako su mene progonili, i vas će progoniti... Ali ovo će sve

protiv vas činiti radi imena moga” (Iv 15, 20.21). Te se poruke dobro primjenjuju na naše pravednike mučenike jer su kao pravednici stavljeni na iskušenje, a iskušenje ih ipak nije obeshrabrilo jer su izabrali Boga za svoju baštinu. On im je bio „Put, Istina i Život” (Iv 14, 5) i na tom putu nisu klonuli. Zbog njega su podnijeli progon i mučeništvo. Među stotinama tisuća ubijenih nevinih ljudi ubijeno je 694 svećenika, redovnika i redovnica, uključujući među njih 44 franjevca mučenika iz naše Provincije. Iako smo često slušali govor o zloći ubojica i progonitelja našega naroda ili čitali jezive događaje i uspomene o njihovu umorstvu, večeras želimo naglasiti

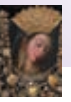
pravednost, dostojanstvo i patnju umorenih fratra koje su im nametnuli progonitelji, i kako su herojski podnijeli progon, a i samu smrt. Zločin se zločinom nikada ne opravdava, zato je besmisleno mrziti zločinca, jer mržnjom samo škodimo sebi, mržnjom trujemo svoje srce. Zlodjela progonitelja pokazala su se nad fratrima odmah od početka Drugog svjetskog rata i nastavljena u njegovu poraću. Pitamo se zašto su to činili? Mrzili su Crkvu i njezine službenike te mislili da će smrću fratara nestati naše Provincije, posebno poslije zloglasnog montiranog procesa u Zagrebu protiv fratara na kojem su osudili šestoricu fratara od kojih su dvojicu strijeljali, a četvoricu osudili na dugogodišnje zatvorske kazne.

Svojim krvavim i neljudskim postupcima komunisti su htjeli utjerati strah u cijelu zajednicu da fratri koji ostanu iza pobijenih i zatvorenih neće imati snage da nastave njihovo djelo. To se ipak nije dogodilo jer uz Božju pomoć je Provincija na krvi mučenika dobila mnoga zvanja. Mi danas obnavljamo uspomene na one koji su sveto živjeli te želimo istaknuti da su usmrćeni kao mučenici jer su neki od njih zacijelo završili život na način koji je vrlo sličan umiranju mučenika prve Crkve. Oni se nisu pouzdavali u svoje snage, nego su svoj život čvrsto privezali za Isusa Krista i do kraja mu ostali vjerni. Tako su učili i druge pitali ne samo riječima, nego još više primjerom života da i oni vežu svoj život uz Isusa. Ono što je njima bilo sveto i nama je sveto. Njihove vrijednosti postaju naše, postaju naša stvarnost. Stoga, vrijeme je da promijenimo govor o njihovoj tragediji i naš odnos prema njima. Umjesto upiranja prsta u zločinca, ali i to treba, jer je zločinaca u svakoj sredini, od vrha političke komunističke vlasti do zadnjih mjesnih ćelija izvršitelja zločina. Zločin je uništio našu braću. Zato naglašavam: Započnimo među ubijenima fratrima tražiti svece i mučenike, jer nas je na to potaknuo Ivan Pavao II., papa, danas svetac, kad je napisao: „Potrebno je da mjesne Crkve učine sve, da ne prepuste zaboravu spomen onih koji su pretrpjeli mučeništvo!” Svetaca među njima ima jer su svetost pokazali mučeničkom krvlju radi Krista.

Veličina umorenih fratra jest upravo u tom što su ostali čvrsto utemeljeni u svojoj vjeri, u svom zvanju i vjernosti svom hrvatskom narodu. Za jednog umorenog fratra ubojica se hvalio kako ga je ubio. Pitao ga je članke Vjerovanja i na svaki upit na koji je dobio odgovor da vjeruje u njega, ispalio je po jedan metak. Komunisti su fratrima obećavali brda i doline samo da se pokore, da ne budu ono što jesu, ali nisu uspjeli, pa su i zbog toga odlučili

da ih unište. Fratri su bili svjesni da vjernost Bogu trebaju platiti križem i smrću, ali su čvrsto vjerovali da postoji vječnost i pravedna nagrada. Zato se nisu bojali ni progona, ni stradanja, pa ni same smrti, jer su znali da naš Izbačitelj živi i da njemu idu u susret. Potvrdili su ono što smo čuli iz Knjige Mudrosti: „Iskušao ih je kao zlato u taljiku i primio ih kao žrtvu paljenicu” (Mudr 3, 6). Ubijani su bez suda i krivice, a ako je kod nekih i bilo suđenja, nisu imali branitelja niti su se sami mogli braniti. Fratre su okrivljivali, a da im krivnju nisu ničim dokazali. Od 44 ubijena ili stradala fratra tek se za dvadesetoricu fratara zna gdje su im grobovi, dok je za ostalih 24 još uvijek nepoznato gdje počivaju njihovi zemaljski ostaci. Križ je mjesto s kojeg je Krist zavlađao i opraštao. Naši su mučenici svjedoci Kristova križa i tako su svoje trpljenje ucijepili i u naše postojanje. Svojim držanjem nisu se prevarili jer danas nam govore više kao mrtvi i hrabri mučenici, nego što bi govorili kao živi. Jest, mi smo tužni i duboko pogođeni zbog gubitka mnogih svetih redovnika i svećenika, zbog njihove patnje, njihovih naglo prekinutih života. No, u isto vrijeme obuzima nas radost i ponos jer govori našim srcima o vječnoj slavi njihova hrabrog svjedočenja vjere i o konačnoj pobjedi Isusa Krista nad svakom tiranijom i svim oblicima zla. U nama je i radost zbog toga što je zlo pobijeđeno i što su progonitelji sišli s lica zemlje i stupili pred lice pravednog Sudca.

Komunistima nije bilo važno jesu li fratri krivi ili nedužni, bilo im je dovoljno da su svećenici i da nose franjevački habit pa da, iako potpuno nevini, plate glavom. O njihovoj smrti ima dovoljno svjedočanstava i to iz prve ruke i iz samih partizanskih dokumenata. Kad sve saberemo, možemo se pitati zbog čega su sva naša braća okrutno umorena? Jedini odgovor na to zlo možemo pronaći u slijepoj i suludoj mržnji novih komunističkih vlastodržaca na sve što je bilo hrvatsko i katoličko, a upravo su svećenici i franjevci bili simboli i jednog i drugog. Sažeto možemo kazati da su fratri ubijeni *in odium fidei* – u mržnji protiv vjere i zbog toga što su pokazali herojsku ljubav prema Bogu i blišnjemu. Iako su ih mržnja i zlo pogazili, istodobno su pokazali vrijednost i odvažnost sve do mučeništva. Najstariji ubijeni fratar imao je 62 godine (fra Matej Vodanović), a najmlađi 22 godine (fra Josip Erceg) i bio je student teologije. Najmlađi fratar-svećenik ubijen je u 28. godini života (fra Božidar Šimić). Naša ubijena braća nisu se hvatala nikakva mača da bi se obranila, nego su uz pomoć Božju dali

svoj život i prolili svoju krv za uzvišene ideale. Te žrtve, koliko god bile strašne i bolne, nisu uzaludne, donijele su Crkvi i našem narodu puno Božjeg blagoslova. Za one za koje znamo kako su mučenički umirali imamo svjedočanstvo da su spremno prihvaćali smrt te govorili: „U ruke tvoje, Gospodine, predajem duh svoj!” Sve su zemaljsko izgubili i jedini saveznik ostao im je svemogući Gospodin.

Dok se sjećamo naše progonjene i umorene braće i dok za njih molimo, u sebi budimo svijest i odgovornost da znamo cijeniti njihovu žrtvu, cijeniti ono za što su položili svoje živote. Ako to ne znamo cijeniti, onda su naše molitve, naše svijeće i naše cvijeće isprazno i licemjerno slavlje.

Naša se braća nisu bojala progona i smrti, jer su bili svjesni da su pravedni i da su žrtve bezbožnog komunističkog sustava u kojem je ideologija

bila iznad čovjeka. Ispili su križ boli do vrha svoje Kalvarije koja ih je na životnom putu držala jakim i nepokolebljivim da ostanu vjerni Isusu Kristu. U svojim slabostima ponovno su kršteni vlastitom krvlju, a svojim su mučeništvom sebi pribavili boravak u nebeskoj slavi. Fratri, čija smo imena čuli na početku sv. mise, upisana su u dlanove Božje ruke. Uspomena na njih za nas je sveta! Njihovih progonitelja sjećat ćemo se po zločinačkim djelima kojima su se okrunili.

Molimo Gospodina da našoj braći podari pokoj vječni, a nama dade snage da nastavimo put vjernosti prema Bogu, Crkvi i hrvatskom narodu. Nadamo se i molimo Gospodina da neki od naše mučenički ubijene braće budu proglašeni blaženima i sveti-ma! Amen

Fra Stjepan Čovo

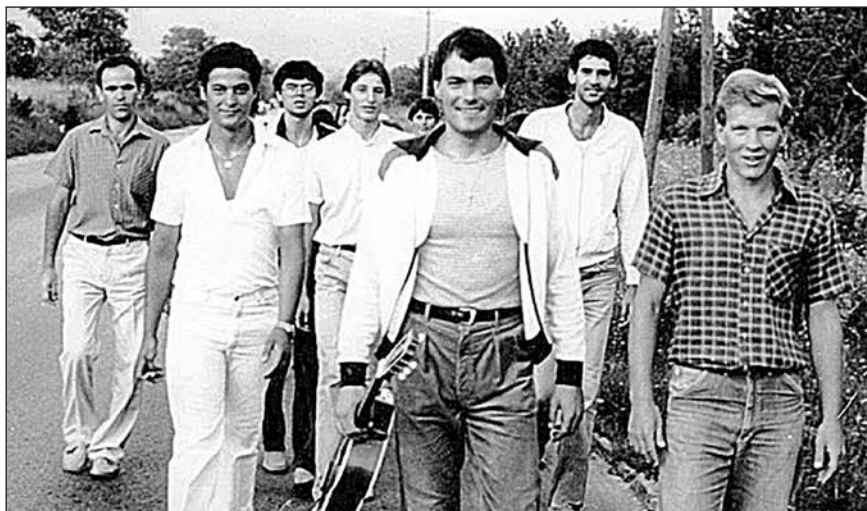
KAKO JE ZAPOČELO HODOČAŠĆE MLADIH IZ SOLINA U SINJ?

Kad uhvatite malo više godina, odnosno, kad počnete brojiti unatrag od pedesete prema stotoj, kako nas je tamo davnih osamdesetih u prošlom stoljeću poučio naš veliki misionar isusovac Ante Gabrić, nekako vam sve češće u pamet dolaze sjećanja na mlade dane. Uistinu je lijepo sjetiti se dana kad ste imali nešto više od dvadeset godina, kad je izgledalo gotovo nestvarno da će jednog dana nestati komunistički okovi koji su nas Hrvate držali u tamnici naroda zvanog SFRJ, gdje su vjernici bili građani drugog reda. I danas s odmakom od četrdeset godina možete proniknuti neke događaje za koje onda niste ni u snu sanjali da bi se mogli tako razvijati, da tek sad donekle razumijete Božje naume, i konačno najvažnije od sjećanja je da sami sebe podsjetite na zanos iz mladenačkih dana kako vjerski tako i nacionalni i općenito ljudski, koji treba uvijek iznova njegovati i razvijati, naravno, sad u skladu s novim okolnostima i perspektivama. „Kad smo se započeli susretati u ovoj crkvi, nismo gotovo ništa znali o svetom Filipu Neriju ni o njegovoj duhovnosti, ali smo providonosno baštinili taj duh”, napisao sam u tekstu „Pet godina u crkvi svetog Filipa”, u šestom broju biltena „Tribina” spomenute splitske akademske crkve, koji je objavljen

u prosincu 1988. Tu sam zabilježio kako smo i na koji način godine 1983. u listopadu, uz blagoslov tadašnjeg splitsko-makarskog nadbiskupa Frane Franića, započeli okupljanja mladih vjernika u crkvi svetog Filipa Nerija, u neposrednoj blizini katedrale svetog Dujma.

U nastavku navedenog teksta o mladim „Filipljanima” stoji: „Sve je počelo godinu dana ranije, u svibnju 1982. Nakon jednog hodočašća u Međugorje, nekoliko nas odlučilo je da ćemo učiniti nešto više za Boga i za sebe. Marija nas je okupila s različitih strana grada i dovela nas prvo u zgradu bogoslovije. Tu smo nedjeljom navečer imali molitvene susrete, koji su se sastojali od moljenja krunice, čitanja i razmišljanja Svetog pisma. S nama je od početka bio kao animator tih susreta don Petar Šolić, duhovnik splitskih bogoslova.”

Nabrojio sam tolike stvari koje smo onda organizirali, što smo sve poduzimali... „Ali, *pokorničko hodočašće Gospi u Sinj*, pred blagdan Velike Gospe, *svakako je najljepše od svih*. Od 1982. svake godine velik broj mladih pješači cijelu noć od Solina do Sinja. Ta žrtva i odricanje donosili su i donose najviše duhovnih plodova”, konstatirao sam davne 1988., a tako mislim i danas.

Kako je uopće došlo do ideje da se organizira pokorničko hodočašće mladih iz Solina u Sinj? Kao i mnoge druge stvari zbilo se to spontano, iako zapravo vjerujem da nas je Providnost potaknula. Dok smo se u proljeće 1982. sastajali na molitvu u splitskoj bogosloviji, o tome smo u nekoliko navrata razgovarali, pa i spominjali kako bi bilo dobro tražiti odobrenje od nadbiskupa Frane Franića za tu inicijativu. Malo nas je pri tom „ohladila” don Petrova suzdržanost, govorio nam je kako ćemo Franića teško privoliti za to. Međutim, mi smo se našli u pravo vrijeme na pravom mjestu. Znali smo da se nadbiskup preko ljeta odmara u samostanu svetog Križa u Arbaniji na otoku Čiovu, pa smo organizirali jedan dan kupanja u neposrednoj blizini. Sjećam se, bilo je to točno na blagdan svetog Jakova apostola kad smo se okupili ispred samostana i započeli s pjesmom. Nedugo nakon toga, nadbiskup Franić izašao je u društvu tadašnjeg hvarskog biskupa Celestina Bezmalinovića i s još dvojicom svećenika s kojima se spremao u Šibenik, gdje je sveti Jakov zaštitnik katedrale. Najprije nas je pohvalio za pjesmu, pa sam mu, osjetivši priliku, zajedno s prijateljem Cvitkom spremno izložio ideju da pokrenemo hodočašće mladih iz Solina u Sinj uoči svetkovine Velike Gospe, a njega smo zamolili da na polasku iz prasnvišta Gospe od Otoka služi misu za nas i uputi nam pastirsku riječ. Franić je sve prihvatio iz prve. Nije uopće dovodio u pitanje da bi mogle biti kakve zapreke s crkvene strane da bi se hodočašće održalo. No, s obzirom na vrijeme i okolnosti komunističkog jednonumlja u kojem smo živjeli, odlučio je da ne ističemo nikog osim njega kao organizatora hodočašća.

Moram priznati da ni sami sebi nismo vjerovali nakon što je automobil s nadbiskupom otišao put Šibenika. Nadali smo se samo da se Franić ne će

možda pokolebati i promijeniti mišljenje, pa smo se odmah dali na posao.

Od 25. srpnja do hodočašća 14. kolovoza 1982. imali smo samo dvadesetak dana i sve je trebalo što prije organizirati.

Nas desetak ručno je pisalo plakate na velikim bijelim hamer papirima koje smo razdijelili po svim splitskim župama, te sve do Trogira s jedne i Omiša s druge strane. Pozivali smo svoje mlade kolege vjernike da se okupe uoči Velike Gospe u crkvi na Gospinu otoku,

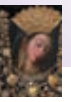
odakle ćemo nakon mise s nadbiskupom krenuti na pokorničko hodočašće u Sinj. Sjećam se i riječi koje smo napisali: „Nije vječnost tako daleko, treba tek malo, jednom valja krenuti prema njoj”. A osobito su dominirali stihovi posvećeni Majci Božjoj Bistričkoj: „Dušo duše Hrvatske, Isusova mati, sunce naših stradanja, ne prestani nam sjati”.

Prema dogovoru, na kraju je stajao potpis organizatora, splitsko-makarskog nadbiskupa dr. Frane Franića.

Kad smo se navečer uoči Velike Gospe počeli okupljati u hrvatskom marijanskom prasnvištu u Solinu, znali smo da je hodočašće uspjelo. Bilo nas je nekoliko stotina iz raznih župa, atmosfera odlična, molilo se i pjevalo zdušno, osim onih koji su došli po zadatku pratiti što se događa. Kako sam predvodio pjevanje s oltara, mogao sam dobro vidjeti velik broj njih koji su glumili da mole i pjevaju. Nadbiskup nas je dodatno motivirao dijaloškom propovijedi, odnosno, pozvao nas da izađemo za ambon i kažemo svoje misli o misnim čitanjima.

Poslije mise krenuli smo u koloni prema Sinju i to starom cestom kroz Klis. Zahvaljujući tome izbjegli smo kamenovanje koje su nam pripremili bili mladi skojevci koji su nas očekivali na izlazu iz kliškog tunela.

No, nisu samo oni bili ljuti na nas. I dijelu splitskih svećenika smetala je činjenica što smo se baš za Veliku Gospu uputili u Sinj, optužujući nas da na taj način remetimo istu svetkovinu u Splitu, na Pojišanu. Prve godine nije nijedan svećenik hodočastio s nama iz Solina u Sinj, niti smo tamo po dolasku ujutro imali organiziranu misu za mlade vjernike. Onako umorni čekali smo glavnu, središnju misu, koju je predvodio mons. Franić. Po starom običaju splitsko-makarski nadbiskup u Sinju

predvodi prijepodnevu svečanu misu, a navečer služi blagdansku misu na Pojišanu.

Tako smo se i mi mladi hodočasnici u velikom broju na Veliku Gospu 1982. pojavili i na večernjoj misi na Pojišanu, a nakon nje saslušali i uvrede dijela splitskog klera na naš račun. Da nismo uistinu bili svjesni da smo učinili dobar posao s prvim pokorničkim hodočašćem mladih iz Solina u Sinj, zacijelo bi poslije vrijeđanja odustali bili od svega. No, nismo se dali pokolebati. Kako bismo mogli biti još operativniji, a i zaštićeni u odnosu na UDBU koja nam je stalno bila za petama i špijunirala naš rad, na Franićev i Šolićev poticaj organizirano je iste godine nadbiskupijsko Vijeće za mlade koje je formalno stajalo iza naših aktivnosti.

Već sljedeće, 1983. godine, kako bi amortizirali udarce koji su stizali iznutra iz crkvenih redova, odlučili smo da će se *hodočašće održati u subotu na nedjelju uoči Velike Gospe* i tako je ta praksa ostala do naših dana. Jednako tako, s nama je od tada hodočastio i svećenik. Na kraju hodočašća, sutradan ujutro, imali smo sv. misu u crkvi Gospe Sinjske.

Broj hodočasnika rastao je iz godine u godinu. S druge strane, rasli su i pritisci državnih vlasti. Posebno napeto bilo je 1985. godine koju je papa Ivan Pavao II. proglasio *Godinom mladih*. Do zadnjeg su časa iz Komisije za odnose s vjerskim zajednicama tražili od nadbiskupa Franića da se pokorničko hodočašće mladih iz Solina u Sinj otkaže. Franić je sazvao Vijeće za mlade i tražio naše mišljenje. Svi smo se jednoglasno složili da ne ćemo odustati od hodočašća, ni pod koju cijenu.

Koliko smo smetali komunističkom režimu navest ću samo podatak da je u noći hodočašća 1985. godine u Solin stiglo više terenskih vozila s pripadnicima antiterorističkih policijskih postrojbi. Mladih hodočasnika bilo je nekoliko tisuća. Franić nam je preporučio da za svaki slučaj ne nosimo megafon kojim smo se služili prva tri hodočašća, da se ne okupljamo kod spomenika Alkaru, nego u fratarskom oboru i da ne pjevamo ulicama Sinja, što

smo sve ispoštovali. Inače, tko god je imao na sebi neko hrvatsko obilježje, recimo majicu s crvenom, bijelom i plavom bojom ili čarape s istim bojama, bio je priveden od specijalne policije.

Kako je to izgledalo, vjerno svjedoči i intervju s ondašnjim pomoćnim biskupom splitsko-makarske nadbiskupije dr. Petrom Šolićem, koji je početkom veljače 1992. objavio Glas Koncila, a dio je posvećen upravo radu s mladima pod naslovom „Bio sam pozvan od Udbe”, prenijela je i Slobodna Dalmacija. Evo što je rekao biskup Šolić:

„Od samih mladih potekla je inicijativa i nadbiskup je mene zadužio da budem duhovnik mladeži u gradu Splitu kojima je dodijelio crkvu sv. Filipa... Počevši s radom u crkvi sv. Filipa, krug aktivnosti se širio. Započela su razna hodočašća, susreti, dani duhovnosti, duhovne vježbe nekoliko puta godišnje. To je i za mene bilo veliko obogaćenje i među mladima sam se osjećao svećenik u punom smislu riječi. To me poticalo na sve više aktivnosti. Sve je izvana kulminiralo u Godini mladih 1985. Tada je već bilo formirano i *Vijeće za mlade u nadbiskupiji* kojemu sam bio predsjednik. Organizirali smo hodočašće u Rim, i iz splitsko-makarske nadbiskupije pošlo je ispred stadiona u Poljudu tisuću mladih u 20 autobusa. To je odjeknulo i ostavilo duboki duhovni pečat na mlade. Kratko poslije toga bio sam pozvan od UDBe. Odnosno mi je putovnica bez obrazloženja. Osobito su se okomili na hodočašće mladih iz Solina u Sinj u nedjelju prije Velike Gospe. Predvodio sam devetnicu i poslijepodnevu misu na blagdan. Bilo je okupljeno petnaestak tisuća vjernika i govorio sam o ateizmu kao najvećem zlu koje može zahvatiti čovjeka. To je bio povod za inkriminaciju. Poslije čestih ispitivanja i pretresa osuđen sam na šest mjeseci, uvjetno dvije godine.”

Te prokušane udbaške metode osjetili smo i na vlastitoj koži. I nas su mlade u više navrata saslušavali, privodili, oduzimali putovnice. Mislili su da će se ovce razbježati kad su udarili pastira. Međutim, prevarili su se. Hodočašće mladih nisu mogli zaustaviti. Ono je išlo dalje i sljedeće godine, i u vrijeme kad je početkom devedesetih bjesnio rat i u sinjskoj okolini, a ide i danas kad su mladi izloženi jednoj novoj opasnosti – diktaturi relativizma.

Kao uvod u Šolićevo suđenje poslužio je veliki tekst Inoslava Beškera „Što kriju hodočašća mladih?”, koji je izašao u Nedjeljnom Vjesniku 18. kolovoza 1985. Tu je autor kroz cijeli članak konfrontirao riječi koje je Šolić na kraju hodočašća u Sinju izrekao mladima u odnosu na ono što je u Solinu govorio nadbiskup Franić. „Osnovna teza dr. Šolića svela se na poziv

mladim vjericima da Evanđelje svjedoče u skladu s 'hrvatskim katoličanstvom' pa će tako 'Hrvati biti Božji narod, Gospin narod, narod Svete Crkve, narod Svetog Petra'. Kad bi se to doslovno shvatilo, bio bi to pledoaje za tako uzak koncept hrvatskog narodnog bića za kakav ne postoji obrazac ni u njegovoj povijesti, ni u povijesti drugih naroda, a da i ne govorimo koliko bi bio nespojiv s ustavnim konceptom, što je ipak nezanemarivo", napisao je među inim Bešker čvrsto na liniji obrane diktature proletarijata.

Taj jednostavno nije mogao razumjeti dublji smisao hodočašća mladih, što se jasno može iščitati iz još jednog citata u istom tekstu u Nedjeljnom Vjesniku: „Jer, u solinskom tipično proleterskom okružju, u sjeni splitske industrije, pod neraskidivom kapom smoga i cementnog praha što neprekidno zakriljuje ušće Jadra, bilo je i onih koji su se uputili Gospi

bosonogi na starinski način, ali je bilo i izrazitih znakova da vrijeme nije stalo na vratima crkve – od šminke i prorezanih bluza na mladim vjericama do ne baš jeftinih i pomalo mondenih patika što su se pomaljale pod haljom jednog dušobrižnika.”

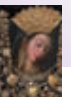
Kako su hodočašće proživljavali i opisivali sami mladi vjernici, zaključujem završetkom teksta na cijeloj drugoj stranici posljednjeg, devetog broja katoličkog lista „Tribina”, u došašću 1989., koji je potpisao MAT (Marko Trogrlić): „Tako se eto završilo i ovo hodočašće – jedno u nizu mnogih, ne samo splitskih nego i domovinskih. I možda jedna od ljepših želja koja se može poželjeti i svakom mladom vjerniku jest da još bezbroj puta cijelog života krene na hodočašće jer iako trnovito i teško, ipak pred Bogom i Gospom, izvor je svakog blagoslova.”

Ivan Ugrin

HODOČAŠĆA U SVETIŠTE GOSPE SINJSKE

od ožujka do studenoga 2022.

Datum	Hodočasnici	Broj sudionika
8. ožujka	Udruga umirovljenika iz Ploča	35
27. ožujka	Hodočasnici iz Zagreba	53
29. ožujka	Učenici iz Kaštela	75
6. travnja	Učenici iz Kaštela	50
28. travnja	Hodočasnici iz Poljske	50
29. travnja	Djeca iz Kistanja	60
6. svibnja	Djeca iz Stona	75
8. svibnja	Hodočasnici iz Sv. Ivana Zeline	60
18. svibnja	Djeca iz Šibenika	70
19. svibnja	Učenici iz Šibenika	42
19. svibnja	Učenici iz Polače	43
22. svibnja	Hodočasnici iz Karlovca	50

22. svibnja	Hodočasnici iz karlovačkog okružja	54
27. svibnja	Učenici iz Škabrnje	70
29. svibnja	Hodočasnici iz Zagreba	52
29. svibnja	Hodočasnici iz Marije Bistrice	60
2. lipnja	Osnovnoškolci iz Šibenika	38
4. lipnja	Župa Zajelda (Hrv. Zagorje)	60
21. kolovoza	Hodočasnici iz Zagreba	55
28. kolovoza	Hodočasnici iz Zagreba	55
8. rujna	Hodočasnici iz Poljske	50
25. rujna	Hodočasnici iz Zagreba	64
2. listopada	Hodočasnici iz Zagreba	45
2. listopada	Hodočasnici iz Sv. Ivana Zeline	60
2. listopada	Hodočasnici Sv. Ivan Nepomuk iz Lučkog	50
2. listopada	Hodočasnici iz Bjelovara	50
9. listopada	Hodočasnici iz Labina	47
9. listopada	Hodočasnici iz Koprivnice	47
9. listopada	Hodočasnici iz Novog Vinodolskog i Crikvenice	50
9. listopada	Hodočasnici iz Zaprešića	50
9. listopada	Hodočasnici iz Samobora	50
13. listopada	Djeca s o. Brača	40
16. listopada	Hodočasnici s Raba	50
16. listopada	Hodočasnici iz Zagreba	50
29. listopada	Hodočasnici iz Đurđa	50
22. listopada	Makarsko primorje	200
31. listopada	Djeca iz Župe Bili Brig (Zadar)	60
3. studenoga	Hodočasnici iz Ormoša (Slovenija)	50
5. studenoga	Hodočasnici iz Karlovca	100
5. studenoga	Hodočasnici iz Župe Škrabe-Blatine (Split)	30
6. studenoga	Hodočasnici iz Ivanić Grada	50
6. studenoga	Hodočasnici iz Siska	50
13. studenoga	Udruga žena iz Nina	50
20. studenoga	Hodočasnici iz Zagreba	60
3. prosinca	Djelatnici poliklinike Affidea sv. Rok (Zagreb)	50
10. prosinca	Učenici Zdravstvene škole (Split)	30

IZ ŽIVOTA SVETIŠTA I ŽUPE

SRPANJ

29.

8. područno hodočašće Hrvatske vojske i branitelja

Osmo područno hodočašće Hrvatske vojske, policije, branitelja, vatrogasaca i povijesnih postrojbi održano je u Svetištu Gospe Sinjske. Na hodočašću su sudjelovali vojni ordinarij mons. Jure Bogdan, generalni vikar Vojnog ordinarijata don Marko Medo, biskupski vikar Vojnog ordinarijata fra Frano Musić, te ostali vojni i policijski kapelani. Među hodočasnicima bili su ministar unutarnjih poslova i potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske Davor Božinović, glavni ravnatelj policije Nikola Milina, načelnik Policijske uprave splitsko-dalmatinske Slobodan Marendić i ostali službenici Ministarstva obrane i MUP-a.

30.

Hodočašće vjernika Poljičke republike

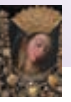
Već je tradicionalno da posljednje subote mjeseca srpnja u Svetište Gospe Sinjske hodočaste vjernici iz područja nekadašnje Poljičke republike. Tako su i ove godine hodočastili Čudotvornoj Gospi Sinjskoj vjernici iz Dubrave, Gornjeg i Donjeg Sitnog sa župnikom don Jakoslavom Banićem. Posebne riječi zahvale gvardijan fra Marinko Vukman uputio je župniku don Jakoslavu Baniću što je sve vrijeme svoje župničke službe u navedenim mjestima gradio posebne veze sa Samostanom i Svetištem Gospe Sinjske.

31.

Hodočašće župa cetinskoga i dicmanjskog dekanata

Svetište Gospe Sinjske pohodili su hodočasnici iz Dicma, Krušvara, Ercegovaca te Trilja, Vedrina, Košuta, Vojnića i Garduna. U misnom slavlju u 8 sati sudjelovali su hodočasnici iz Dicma, Krušvara, Ercegovaca predvođeni svojim župnicima don Zdravkom Vučkom i dekanom Kliškog dekanata te župnikom Dicma don Vladom Strikićem. Istoga dana u Svetište su hodočastili vjernici iz župa sv. Mihovila – Trilj, Presvetog Srca Isusova – Košute i sv. Jurja mučenika - Vojnić/Gardun predvođeni svojim župnicima. Misnim slavljem u 9,30 sati predsjedao je don Stipe Ljubas, dekan Cetinskog dekanata i župnik u Trilju, a u koncelebraciji su bili košučki župnik don Tomislav Topčić te domaći svećenici iz košučke i triljske župe don Ivan Odrlijin i don Mile Čalo.

31. Misa za članove Viteškoga alkarskog društva

Ususret alkarskim svečanostima u Svetište Gospe Sinjske hodočastili su članovi Uprave VAD-a, alkari, alkarski momci, članovi Časnog suda, Nadzornog odbora i ostali članovi VAD-a predvođeni predsjednikom Stipom Jukićem, vojvodom Mariom Šušnjarom, alajčaušom Ivicom Filipovićem Grčićem, arambašom Ivom Vukasovićem, predsjednikom časnog suda Boškom Vladovićem i predsjednikom NO Hrvojem Markulinom.

KOLOVOZ

1. Hodočašće duhovnih zvanja

Svećenici, redovnici i redovnice, bogoslovi, sjemeništarci, kandidatice i novakinje iz Cetinske krajine hodočastili su u Svetište Gospe Sinjske. Susret je započeo pokorničkim bogoslužjem koje je vodio fra Siniša Balajić, provincijski definator i magistar franjevačkih bogoslova u Splitu. Nakon pokorničkog slavlja uslijedila je procesija i euharistijsko slavlje. Slavljem je predsjedao fra Siniša Balajić uz koncelebraciju gvardijana fra Marinka Vukmana i dekana don Stipe Ljubasa. U euharistijskom slavlju sudjelovalo je 40 svećenika, 104 časne sestre, bogoslovi i sjemeništarci, kandidatice i novakinje rodnom iz Cetinske krajine.

4. Klape Gospi Sinjskoj

U organizaciji udruge „Klape Gospi Sinjskoj“, a pod pokroviteljstvom predsjednika Hrvatskog sabora Gordana Jandrokovića, u dvorištu Svetišta Gospe Sinjske, održan je 13. Festival marijansko – duhovne klapske pjesme *Klape Gospi Sinjskoj*. Po izboru umjetničkog voditelja Festivala Mojmira Čačije nastupilo je 8 ponajboljih hrvatskih klapa: *Amfora*, *Mirabela*, *Kurjože*, *Kapric*, *Praska*, *FA Linđo*, *Skradinke* i *Orca*. One su izvele klapske obrade tradicionalnih (pučkih) popularnih marijanskih napjeva. Ženska klapa *Kurjože* iz Podstrane pobjednica je ovogodišnjeg 13. Festivala.

6. Devetnica Velikoj Gospi

U subotu 6. kolovoza, misom zornicom u 6 sati kojom je predsjedao župnik fra Antonio Mravak, počela je Devetnica Velikoj Gospi u Svetištu Gospe Sinjske. Nakon 2 pandemijske godine mise su se ponovno održavale u crkvi na oltaru Čudotvorne Gospe Sinjske. Devetnica i proslava Velike Gospe u Sinju slavljenja je pod geslom: „*Gospe, čuvaj obitelji naše!*“ U 7 sati Čudotvornoj Gospi Sinjskoj hodočastili su vjernici filijala sinjske župe predvođeni župnim vikarima. U 9 sati u Svetište su hodočastile župe Cetinske krajine i Splitsko-makarske nadbiskupije. Večernji program Devetnice počinjao je u 18,15

sati pobožnošću krunice, pjevanjem Lauretanskih litanija i molitvom devetnice. U 19 sati slavljena je sveta misa preko koje pjevao Mješoviti zbor svetišta Gospe Sinjske pod ravnanjem fra Jure Župića i s. Jelene Mijić. Devetnicom Velikoj Gospi predsjedali su fra Marinko Šakota, fra Ante Vučković i don Mihovil Kurkut. Devetnicu je uživo iz Svetišta Gospe Sinjske prenosila Laudato televizija, Facebook i YouTube kanal Gospa Sinjska.

7.

„40. hodočašće mladih“ Splitsko-makarske nadbiskupije

Više tisuća mladih Splitsko-makarske nadbiskupije, koji su sudjelovali na tradicionalnom 40. hodočašću Gospi Sinjskoj, stigli su nakon višesatnog noćnog pješačenja iz Solina u Sinj gdje su u nedjelju ujutro u dvorištu Svetišta Gospe Sinjske, zajedno s brojnim hodočasnicima, sudjelovali u euharistijskom slavlju. Mladi su na hodočašće krenuli u subotu 6. kolovoza u večernjim satima iz Gospina prasnvetišta u Solinu. Euharistijskim slavljem u 6 sati predsjedao je upravitelj Svetišta Gospe Sinjske fra Marinko Vukman uz koncelebraciju povjerenika za mlade Splitsko-makarske nadbiskupije don Ivana Terze i župnog vikara u Župi sv. Marka u Makarskoj don Jure Lovrinčevića koji su pješice s hodočasnicima stigli iz Solina u Sinj.

7.

Zavjetna misa na Gradu na dan 307. Sinjske Alke

Pucanjem mačkula s bedema staroga Grada u 6 sati, u nedjelju 7. kolovoza 2022., najavljena je 307. Sinjska Alka, kao i spomen na slavnu bitku 1715. godine protiv osmanlijskih osvajača koji su poraženi po zagovoru Čudotvorne Gospe Sinjske. Predstavnici VAD-a na Gradu su položili vijence za poginule branitelje Sinja 1715. godine, poginule branitelje Domovinskog rata kao i kroz protekla tri stoljeća za sve preminule alkare i alkarske momke te druge članove Viteško alkarskog društva. Zavjetnu misu na Gradu predvodio je don Josip Dukić uz koncelebraciju gvardijana fra Marinka Vukmana.

Hodočašće vjernika iz Rame

U nedjelju 7. kolovoza u Svetište su hodočastili vjernici iz Rame predvođeni fra Brankom Malekinušićem, župnim vikarom župe Rama-Šćit. U crkvi Gospe Sinjske fra Branko je predsjedao misnim slavljem uz koncelebraciju župnika fra Antonia Mravka. Preko sv. mise pjevale su članice etno skupine „Čuvarice“ iz Rame.

14.

Dva nuncija na misi Vigilije Velikoj Gospi

Nakon devet dana duhovne pripreme za slavlje Marijina Uznesenja Sinjani i brojni hodočasnici s velikom su radošću dočekali početak crkvenih svečanosti. Proslava je započela u nedjelju 14. kolovoza misom zornicom u 6 sati nakon čega su uslijedila misna slavlja u 7, 8, 9, 10, 11,30, 14, 15, 16, 17, 18 i 21 sat. Središnjim euharistijskim slavljem je predsjedao nadbiskup Giorgia Lingua, apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj, uz koncelebraciju nadbiskupa Ante Jožića, apostolskog nuncija u Bjelorusiji, provincijala Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja fra Marka Mrše, upravitelja Svetišta Gospe Sinjske fra Marinka Vukmana, župnika Župe Gospe Sinjske fra Antonia Mravka,

župnika Župe Mertojak- Split don Vjenceslava Kujundžića, fra Siniše Balajića, fra Frane Delića i don Mladena Delića.

15. Proslava Velike Gospe

Na svetkovinu Velike Gospe središnje misno slavlje započelo je u 9,30 kada su se oglasile fanfare, crkvena zvona i mačkule s tvrđave i javile vjernom puku da će nakon dvije pandemijske godine Slika Gospe Sinjske u procesiji proći ulicama Sinja. Prva sveta misa zornica slavljena je u 4 sata na Gospinom oltaru, a nakon toga do 9 sati svaki sat vremena. Vjernici su satima strpljivo čekali u redovima za svetu ispovijed. Nakon 2 godine proslava je održana bez epidemioloških mjera. Euharistijskim slavljem na Trgu dr. Franje Tuđmana predsjedao po prvi put kao splitsko-makarski nadbiskup i metropolit mons. Dražen Kutleša uz koncelebraciju provincijala Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja fra Marka Mrše, upravitelja Svetišta Gospe Sinjske fra Marinka Vukmana, župnika fra Antonia Mravka, dekana Cetinskog dekanata don Stipe Ljubasa i brojnih svećenika. Liturgijsko pjevanje je animirao mješoviti župni zbor pod vodstvom fra Jure Župića i s. Jelene Mijić, a u asistenciji su bili bogoslovi.

16. Misa zahvalnica

Gospini štovatelji svetom misom zahvalnicom na Gospinom Gradu u utorak 16. kolovoza, zahvalili su Bogu na svim primljenim milostima u danima devetnice i proslave Velike Gospe u Svetištu Gospe Sinjske. Od ranih jutarnjih sati vjernici su hodočastili na Tvrđavu Grad gdje se po zagovoru Majke od Milosti Čudotvorne Gospe Sinjske dogodila čudesna pobjeda nad Osmanlijama 1715. godine. Misu zahvalnicu predvodio je upravitelj Svetišta Gospe Sinjske fra Marinko Vukman uz koncelebraciju župnika fra Antonia Mravka.

21. Blagoslov i posveta djece

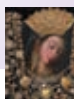

U prepunom samostanskom dvorištu na misi u 18 sati održan je blagoslov i posveta djece Čudotvornoj Gospi Sinjskoj. Misom je predsjedao župnik fra Antonio Mravak dok je liturgijskim pjevanjem animirao dječji župni zbor pod vodstvom fra Jure Župića i s. Jelene Mijić.

28. Susret zborova

Tradicionalni godišnji susret članova Mješovitog zbora i Zbora mladih Svetišta i Župe Gospe Sinjske održan je u nedjelju 28. kolovoza, na Mostini uz rijeku Cetinu. U Svetištu Gospe Sinjske djeluju tri zbora: *Dječji zbor*, *Zbor mladih* i *Mješoviti zbor* pod vodstvom mo. fra Jure Župića i s. Jelene Mijić. Uz

pjesmu i razgovor članovi zborova različitih generacija poblize su se upoznali te razmijenili iskustva.

30. Sjećanje na fra Bernarda Dukića

U utorak 30. kolovoza, obilježena je 10. obljetnica smrti fra Bernarda Dukića (1934. - 2012.). Program je počeo u 18 sati molitvom na Franjevačkoj grobnici na groblju Sv. Frane u Sinju. Molitvu odrješenja predvodio je fra Marinko Vukman upravitelj Svetišta Gospe Sinjske. Misnim slavljem u crkvi Gospe Sinjske u 19 sati predsjedao je don Tomislav Markić, nacionalni ravnatelj Dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu uz koncelebraciju provincijala fra Marka Mrše, fra Marinka Vukmana, inicijatora dana sjećanja fra Tomislava Dukića, voditelja HKM Düsseldorf. U slavlju su sudjelovala još 22 svećenika, rodbina i vjernici sinjske župe.

RUJAN

3. Komemoracija na Vagnju kod Husine jame

Kod Husine jame na Vagnju, obilježena je 23. obljetnica organizirane komemoracije za sve nevine žrtve komunističkog režima koje su ubijene i bačene u jamu tijekom Drugoga svjetskog rata i poraća. Misnim slavljem predsjedao je fra Marinko Vukman, upravitelj Svetišta Gospe Sinjske, uz

koncelebraciju profesora u miru fra Bože Norca-Kljaje i fra Pere Kuliša, župnika Župe Čuklić kod Livna. U misnom slavlju koncelebriralo je još 20 svećenika iz Cetinskoga i Livanjskog dekanata. Molitvom odrješenja nad Husinom jamom završilo je spomen-slavlje, a vijence su položili nazočna izaslanstva s područja Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

7. - 8. Hodočašća Maloj Gospi

Na blagdan Male Gospe iz Svetišta Gospe Sinjske uputile su se tri skupine hodočasnika. Prva skupina hodočasnika s gvardijanom fra Marinkom Vukmanom hodočastila je u marijansko svetište u Vepricu u srijedu 7. rujna. Istoga dana u 22 sata je iz Svetišta Gospe Sinjske krenulo hodočašće pješice prema Prasvetištu Gospe od Otoka u Solinu u pratnji bogoslova fra Tea Tadića. Na blagdan Male Gospe u četvrtak 8. rujna, vjernici sinjske župe hodočastili su Ramu. Iz Župe Gospe Sinjske na hodočašću u Ramu sudjelovalo je oko 200 vjernika u pratnji gvardijana fra Marinka Vukmana i franjevačkih bogoslova fra Stipe Buljana i fra Marka Pudara.

11. Misa i zaziv Duha Svetoga na početku školske godine

U župnoj crkvi Čudotvorne Gospe Sinjske preko svete Mise za djecu u 9 sati održano je slavlje Zaziva Duha Svetoga i blagoslova učenika na početku nove školske i vjeronaučne godine. Euharistijskim slavljem predsjedao je župnik fra Antonio Mravak, a slavlje se je održalo pod geslom „S Isusom i Marijom u novu školsku godinu.“

17.

FRAMA na susretu mladih u Bjelovaru

Više od tri tisuće mladih srca u subotu 17. rujna, gorjelo je na 11. Susretu hrvatske katoličke mladeži u Bjelovaru koji nije uspjela spriječiti ni uporna kiša. Premda su se sudionici pripremili i obukli kabaniće, nisu izbjegli da budu mokri do kože, no to nije utjecalo na njihovo dobro raspoloženje i zajedništvo. Župu Gospe Sinjske predstavljali su članovi FRAME s duhovnim asistentom fra Tonijem Šimunovićem.

18.

Slavlje svećanih zavjeta dvojice župljana

Svećanim euharistijskim slavljem u nedjelju 18. rujna, dvojica župljana fra Josip Jurić Šolto i fra Stipe

Buljan položili su svećane zavjete. Slavljem je predsjedao provincijal fra Marko Mrše u koncelebraciji s fra Sinišom Balajićem magistrom bogoslova u Splitu, fra Ivanom Maletićem magistrom bogoslova u Zagrebu, fra Antoniom Mravkom župnikom Župe Gospe Sinjske te još sedmoricom svećenika franjevača. Slavlju su prisustvovali bogoslovi Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja, četvorica ovogaodišnje svećanozavjetovane braće iz Hercegovačke franjevačke provincije, dijecezanski bogoslovi iz Splita, redovnice i župljani Župe Gospe Sinjske te rodbina slavljenika.

20.

160. godina Gradske glazbe Sinj

U utorak 20. rujna, služena je sveta misa za članove Gradske glazbe Sinj povodom 160. obljetnice djelovanja društva. Ponosni na povijest, Bogu i Čudotvornoj Gospi Sinjskoj prikazali su sadašnjost i povjerali budućnosti Gradske glazbe Sinj.

23. – 26.

Tečaj za zaručnike

U Župi i Samostanu Čudotvorne Gospe Sinjske održan je Tečaj za zaručnike. Na Tečaju sudjelovalo 30 parova koji namjeravaju sklopiti sakrament svete ženidbe. Tečaj se sastojao od 8 susreta, na kojima su se obrađivali različiti aspekti braka i obitelji.

24. Zavjetno hodočašće na Visoku

U subotu 24. rujna održano je hodočašće vjernika Župe Gospe Sinjske na Visoku. Hodočašće zavjetnom križu počelo molitvom Križnog puta u 8 sati. Križni put predvodio je župnik fra Antonio Mravak.. Dolaskom na vrh Visoke kod Zavjetnog križa slavljen je sveta Misa koju je predvodio fra Antonio. Liturgijsko pjevanje predvodili su Marija i Bože Župić. Poslije svete mise Grad Sinj je s gradonačelnikom Mirom Buljem i Planinarskim društvom „Vukovi“ organizirao okrepu i druženje za hodočasnike kod planinarske kuće na Visokoj.

27. Proslava sv. Vinka Paulskog

Misnim slavljem u utorak 27. rujna u crkvi Čudotvorne Gospe Sinjske proslavljen je blagdan sv. Vinka Paulskog. Na slavlju su sudjelovale sestre milosrdnice samostana sv. Vinka u Sinju, polaznici Dječjeg vrtića „Blagovijest“ vode sestre milosrdnice, roditelji i štovatelji vinkovske duhovnosti. Misno slavlje predvodio je župnik fra Antonio Mravak uz koncelebraciju gvardijana fra Marinka Vukmana.

Preko mise pjevali su djeca iz vrtića „Blagovijest“ i članovi Dječjeg zbora „Golubići mira“ iz Brnaza.

LISTOPAD

1. Župljanin don Antonio Vučković ređen za đakona

U subotu 1. listopada pod svečanim euharistijskim slavljem u katedrali Sv. Vida u Rijeci, riječki nadbiskup koadjutor Mate Uzinić za đakone je zaređio don Nikolu Luketića i don Antonija Vučkovića. Antonio Vučković rođen je 30. listopada 1997. u Kninu, kao deveto dijete od majke Nevenke r. Gusić i oca Velimira Vučkovića. Prvih pet razreda osnovne škole završio je u Kninu, a šesti, sedmi i osmi razred u osnovnoj školi u Sinju. Nakon osnovne škole upisuje Zdravstvenu školu u Splitu i te godine usmjerile su Antonijev život prema Bogu. U ljeto 2018. potaknut Božjom milošću postaje kandidatom Zajednice OMNIA DEO. Iste godine postaje bogoslovom Riječke nadbiskupije. Bogoslovnu formaciju proveo je u Bogoslovnom sjemeništu Ivan Pavao II, a diplomirao je na Teologiji u Rijeci u rujnu ove godine.

4. Proslava sv. Franje

Svetkovina sv. Franje Asiškog svečano je proslavljena u Svetišću i Župi Gospe Sinjske. Euharistijskim slavljem predsjedao je gvardijan fra Marinko Vukman uz koncelebraciju župnika fra Antonia Mravka, cetinskog dekana don Stipe Ljubasa i uz još 20-icu svećenika. Slavlje je uvećao Mješoviti zbor Svetišća i Župe Gospe Sinjske pod ravnanjem mo. fra Jure Župića i s. Jelene Marije Mijić. U slavlju su sudjelovali franjevački sjemeništari, članovi OFS-a i Frame Župe Gospe Sinjske te brojni poštovatelji karizme sv. Franje. Za proslavu Župa i Samostan Gospe Sinjske pripremali su se trodnevnom duhovnom pripravom.

8.

Župljanin fra Josip Jurić Šolto primio red đakonata

Zagrebački nadbiskup i kardinal Josip Bozanić u subotu 8. listopada zaredio je za đakona fra Josipa Jurića Šoltu te još dvanaesticu ređenika. Obred ređenja održan je u župnoj crkvi sv. Ivana XXIII., Zagrebačka Dubrava. Fra Josipa je u đakonsko ruho obukao fra Marinko Vukman, gvardijan Svetišća Gospe Sinjske te vikar istoimene župe koja je ujedno fra Josipova rodna župa.

Susret studenata Cetinske krajine

U subotu 8. listopada u Svetišću i Župi Majke Božje Lurdske u Zagrebu, održan je susret studenata Cetinske krajine. Susret je počeo euharistijskim slavljem kojim je predsjedao sinjski gvardijan fra Marinko Vukman. Na susretu je prisustvovao fra Tino Labrović župnik Župe Majke Božje Lurdske, Miro Bulj gradonačelnik Grada Sinja sa suradnicima, a posebni gosti bili su članovi Klape Sinj.

9.

Zahvala Bogu za dobročinstva i plodove zemlje

U Svetišću Gospe Sinjske u nedjelju 9. listopada, obilježen je Dan zahvalnosti za Božja dobročinstva i plodove zemlje. Preko svete Mise u 9 sati članovi Dječjeg zbora Gospe Sinjske izveli su prigodni recital „Kruh naš svagdanji.“ Djecu su pripremili za to slavlje s. Jelena Mijić i fra Jure Župić. Plodove zemlje za uređenje prostora ispred oltara pripremili su pekara „As panino“, Marko Bilandžić, Marija Gutić i žene iz Suhača.

11.

Mjesečne duhovne obnove

U utorak 11. listopada započele su mjesečne duhovne obnove za župljane i štovatelje Čudotvorne Gospe Sinjske. Prva duhovna obnovu održao je fra Mario Knezović, župnik Župe Kočerina i radijski urednik i voditelj emisije 'Agape' na Radio postaji Međugorje. Tema prve duhovne obnove bila je „Evo ti majke.“

13. - 16.

U Župi održan projekt „72 sata bez kompromisa“

Svetom misom u crkvi Gospe Sinjske počeo je volonterski projekt *72 sata bez kompromisa* koji se održavao od 13. do 16. listopada. U 72 sata i 14 volonterskih akcija sudjelovala su 122 volontera koji su svoje vrijeme stavili na raspolaganje. Projekt je održan pod sloganom: „*Probudi se*“. Poseban doprinos organizaciji i provedbi dali su članovi FRAME Gospe Sinjske.

18.

Djeca molila kronicu za mir u Ukrajini

Župa i Svetište Gospe Sinjske u utorak 18. listopada, uključili su se u projekt „Milijun djece moli kronicu“, na poziv pape Franje. Molitvena nakana namijenjena je bila za mir u Ukrajini. Kronicu su animirali kandidati za sakrament Prve svete pričesti iz Sinja.

Nadbiskup Dražen Kutleša novi predsjednik HBK

Splitsko-makarski nadbiskup i porečki i pulski apostolski upravitelj Dražen Kutleša izabran je za novog predsjednika Hrvatske biskupske konferencije u utorak 18. listopada, na 65. plenarnom zasjedanju Sabora HBK u Zagrebu. Mons. Dražen Kutleša izabran je za novog predsjednika HBK na petogodišnji mandat, nakon što je tu službu u dva mandata obnašao mons. Želimir Puljić.

21.

Predstavljena knjiga Tomislava Krušlina

U klausturu Samostana Gospe Sinjske u petak 21. listopada, održano je predstavljanje knjige „Svetišta hrvatskoga naroda“ autora Tomislava Krušlina vjeroučitelja iz Pregrade. Moderator predstavljanja bio je fra Marinko Vukman, i čuvar Svetišta Gospe

Sinjske. Opisi svetišta hrvatskog naroda vode čitatelje kroz povijest, tumačeći podatke i svrhu svetišta, počevši od biblijskih vremena do danas. Slikovnim i tekstualnim priložima, sa zabilježenim početcima i razvojem, s opisom važnijih događaja koji su se u njima dogodili, bilo na biskupskoj, metropolitanskoj ili nacionalnoj, knjiga donosi obilje informacija.

22.

Župno hodočašće u Međugorje

Vjernici iz Župe Gospe Sinjske hodočastili su u Međugorje u subotu 22. listopada. Na hodočašću je sudjelovalo 200 hodočasnika u pratnji župnika fra Antonia Mravka, gvardijana fra Marinka Vukmana te s. Mirande Škopljanac Mačina, s. Dubravke Žuro i s. Nikoline Despotušić. U 11 sati u crkvi Sv. Jakova slavljena je sveta misa na hrvatskom jeziku koju je predvodio fra Antonio.

Kateheze za djecu i mlade

S početkom nove školske godine počele su i župne kateheze za krizmanike, predkrizmanike i prvopričesnike te djecu osnovnoškolske dobi. Kateheze se održavaju u Samostanu Gospe Sinjske preko tjedna i vikendom prema rasporedu. Uz redovite katehetske susrete djeca i mladi se okupljaju u ministrantskoj zajednici, dječjem i zboru mladih te FRAMI. U okviru katehetskih susreta za djecu se organiziraju i drugi duhovno-rekreativni susreti.

Projekt besplatnih repeticija

Župa i Caritas Gospe Sinjske i u novoj školskoj godini 2022./2023. započeli su s projektom besplatnih repeticija za učenike osnovnih i srednjih škola s teritorija župe. Repeticije se održavaju u samostanskim prostorijama iz predmeta: matematika, fizika i kemija. Za potrebe repeticija Sjemenište je ustupilo dvoranu u prizemlju sjemenišne zgrade.

29.

Hodočašće vjernika Makarskoga primorja

U subotu 29. listopada, Svetište su pohodili hodočašnici iz Makarskog primorja, predvođeni dekanom Makarskog dekanata i župnikom Župe sv. Marka u Makarskoj don Pavom Banićem i župnicima don Ivanom Kovačevićem župnikom Župe Brela i fra Stipom Bešlićem župnikom Župe Tučepi. Misnom slavlju za hodočasnike predsjedao je fra Antonio Mravak, župnik Gospe Sinjske, uz koncelebraciju svećenika Makarskog dekanata.

31.

Ikona kraljice Franjevačke obitelji u Svetištu Gospe Sinjske

Uoči svetkovine Svih svetih u ponedjeljak 31. listopada, u Svetište Gospe Sinjske stigla je Ikona kraljice Franjevačke obitelji. U 17 sati zvona crkve

Gospe Sinjske pozdravila su dolazak Ikone i time je označen početak duhovnog bdjenja pred svetkovinu Svih svetih koje se održalo pod geslom „*U molitvi s Marijom Isusovom majkom.*“ Članovi OFS-a i FRAME dočekali su Ikonu na samostanskom dvorištu i u procesiji je u crkvu unijeli. Dolaskom u crkvu počela je Večernja molitva iz Božanskog časoslova koju je predvodio fra Marinko Vukman gvardijan i duhovni asistent OFS-a Gospe Sinjske. Nakon Večernje molitve uslijedila je krunica koju su animirali članovi FRAME i OFS-a. Euharistijsko slavlje u 18 sati predvodio je fra Ivan Čikara župni vikar u Župi Gospe Sinjske i duhovnik franjevačkih sjemeništara.

27.

Posjet ravnatelja srednjih škola iz Makedonije

Svetište Čudotvorne Gospe Sinjske posjetili su ravnatelji iz Makedonije. Goste iz Makedonije primio je upravitelj Svetišta fra Marinko Vukman, župnik fra Antonio Mravak i ravnatelj Franjevačke klasične gimnazije u Sinju fra Josko Kodžoman. Posjet Svetištu u Sinju organizirali su Željana Puizini i Mladen Kamenjarin, ravnatelj Učeničkog doma u Splitu.

28.

U novoj crkvi u Brnazama počeo radom Dječji vrtić „Nikolino“

U novoj crkvi sv. Nikole Tavelića u Brnazama blagoslovljen je novi Dječji vrtić „Nikolino“. Na slavlju otvorenja dječjeg vrtića sudjelovali su provincijal Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja fra Marko Mrše, provincijski ekonom fra Boris Čarić, župnik fra Antonio Mravak, župni vikar fra Ivan Čikara te upravitelj Svetišta Gospe Sinjske fra Marinko Vukman. U ime Grada Sinja slavlje je uvećao gradonačelnik Miro Bulj sa suradnicima, ravnateljica Dječjeg vrtića „Bili cvitak“ Mirjana Pavić, zaposlenici novog vrtića, djeca te brojni gosti iz društvenoga i političkog života s mještanima Brnaza.

30.

„50 godina braka“

U crkvi Čudotvorne Gospe Sinjske 50 godina braka proslavili su Vjenceslav i Vinka Milošević. Okruženi djecom, unučadi i rodbinom prisjetili su se dana 28. listopada 1972. godine kada su jedno drugom obećali vjernost da će u dobru i zlu, zdravlju i bolesti sve dane života svoga biti jedno uz drugo. Misno slavlje predvodio je fra Toni Šimunović župni vikar u Župi Gospe Sinjske za zajednicu u Glavicama.

STUDENI

1.

Svetkovina Svih svetih

Na svetkovinu Svih svetih u crkvi Gospe Sinjske služene su svete mise u 7, 8, 9, 10 i 18 sati te na groblju Sv. Frane u 15 sati. U 8,30 sati kod središnjeg križa na groblju Sv. Frane održana je molitva odrješenja za sve pokojne župljane. Središnje misno slavlje održano je u 10 sati u crkvi Gospe Sinjske kojim je predsjedao župnik fra Antonio Mravak. Poslijepodne u 15 sati na Gradskom groblju Sv. Frane slavljena je sveta misa za pokojne župljane. Kod središnjeg križa održana je molitva odrješenja za pokojne kao i kod Franjevačke grobnice.

17.

Sjećanje na Vukovar, Škabrnju i hrvatske branitelje

U crkvi Gospe Sinjske služena je sveta Misa za sve poginule hrvatske branitelje i žrtve Domovinskog rata kao i za sve one koji su ubijeni u obrani Vukovara i Škabrnje. Misno slavlje predvodio je gvardijan fra Marinko Vukman uz koncelebraciju devetorice svećenika franjevac. U misnom slavlju sudjelovali su pripadnici Hrvatske vojske sa vojnim zastavama ratnih postrojbi iz Domovinskog rata, pripadnici

braniteljskih udruga s područja Sinja, predstavnici gradskih vlasti. U tišini s lampionima u ruci uz brećanja zvona sa zvonika crkve Gospe Sinjske vjernici su obnovili sjećanje na Vukovar, Škabrnju i hrvatske branitelje koji su svoje živote dali za Hrvatsku. Večer sjećanja na žrtve Domovinskog rata i sjećanje na žrtvu Vukovara i Škabrnje završilo je molitvom održenja koju je predvodio župnik fra Antonio Mravak.

6.

Don Đuro posjetio Svetište

Svetište Gospe Sinjske posjetio je autor knjige „*Svi me vole, samo tata ne*“, svećenik don Đuro Zrakić. Don Đuro je, nakon misnih slavlja predstavio svoj djela. U svojoj homiliji don Đuro je naglasio paradokse modernih obitelji u kojima se nalaze razne devijacije koje utječu na odgoj djeteta te „kategorije ljubavi“ koje su se nametnule u modernom svijetu, a koje ne postoje u tradicionalnim obiteljima. O tome najviše don Đuro piše kroz svoja djela „*Ljubav sudski podijeljena*“ i „*Svi me vole samo tata ne*“.

12.

Susret vjeroučitelja

U Samostanu Gospe Sinjske održan je susret vjeroučitelja iz Župe Gospe Sinjske. Tema susreta je bila priprava za Došašće i Božić u Župi Gospe Sinjske. Vjeroučitelji su sa župnikom fra Antoniom i gvardijanom fra Marinkom analizirali razdoblje od početka nove školske godine. U razgovoru su se razvili planovi za buduće projekte u župnom pastoralu.

14.

Vodstvo nadbiskupijskog Caritasa pohodilo Caritas Gospe Sinjske

Ravnatelj Caritasa Splitsko-makarske nadbiskupije Denis Maslov i njegov zamjenik Slavko Mađor posjetili su župni Caritas Gospe Sinjske. U razgovoru predstavnici nadbiskupijskog Caritasa upoznati su od volontera s radom Caritasa Gospe Sinjske koji

brine o najugroženijima s područja župe. Izneseni su planovi za budućnost ali i poteškoće s kojima se susreće župni Caritas u Sinju. Na sastanku su uz volontere Caritasa prisustvovali župnik fra Antonio i gvardijan fra Marinko.

15.

Druga mjesečna duhovna obnova

Druga mjesečna duhovna obnova u Svetištu Gospe Sinjske održana je 15. studenog. Voditelj duhovne obnove bio je fra Mario Knezović, a tema je bila: „*Vjeruj i moli. Čuda su moguća.*“ Prijenos uživo iz Svetišta prenosila Laudato televizija.

20.

Predstavili se kandidati za Prvu svetu pričest

Na nedjelju Krista Kralja, preko mise u 9 sati predstavili su se kandidati za sakrament Prve pričesti iz Sinja i Radošića. Euharistijskom slavljem predsjedao je župni vikar fra Toni Šimunović, a slavlje su uveličali članovi Dječjeg zbora pod ravnanjem fra Jure Župića. Na početku misnog slavlja kandidate i njihove roditelje pozdravio je župnik fra Antonio Mravak i zahvalio se s. Jeleni Mijić voditeljici i katehisticima prvopričesnika, na predanom radu u pripremi djece za sakrament Prve svete pričesti.

25. Sjećanje na fratre mučenike

Dan sjećanja na ubijene fratre mučenike Cetinske krajine obilježen je u Svetišću Gospe Sinjske. Misu zadušnicu predvodio je gvardijan fra Marinko Vukman uz koncelebraciju profesora u miru fra Stjepana Čove, ravnatelja Franjevačke klasične gimnazije fra Joska Kodžomana i uz još petnaestoricu svećenika. Poslije mise je fra Stjepan Čovo predstavio svoje djelo „*Martirologij Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja za vrijeme Drugog svjetskog rata i poraća (1942.-1948.)*“. Nakon predstavljanja knjige u samostanskom klausturu ispred reljefa fratara mučenika održana je molitva odrješena. Za vrijeme mise je pjevao Mješoviti zbor pod ravnanjem mo. fra Jure Župića i s. Jelene Mijić.

26. U gradu i župi upaljena prva adventska svijeća

Upaljena je prva adventska svijeća u Gradu Sinju. Obred paljenja prve svijeće kod fontane „Luca“ predvodio je gvardijan fra Marinko Vukman. Prvu svijeću upalili su gradonačelnik Miro Bulj, predsjednik Gradskog vijeća Petar Župić i gvardijan fra Marinko. Nositelj programa paljenja adventske svijeće je ‘Udruga Sinjski ferali’ u suradnji sa Samostanom i Župom Gospe Sinjske.

27. Djeca upalila prvu svijeću došašća

Uz prigodni recital „*Četiri svijeće*“ na prvu nedjelju došašća djeca su upalila prvu adventsku svijeću. Četiri svijeće: „*Moliteljica, Dobročiniteljica, Radilica i Razveseliteljica*“ kroz pjesmu i riječ pozvale su vjernike da se oda sna probude i uključe u duhovnu pripremu za Kristov rođendan. Slavlje su uveličali članovi Dječjeg zbora Gospe Sinjske pod ravnanjem s. Jelene i fra Jure. Euharistijsko slavlje predvodio je župni vikar fra Toni Šimunović.

28. Mise zornice

U ponedjeljak u 6 sati počele su svete mise „zornice“ u crkvi Čudotvorne Gospe Sinjske. Misno slavlje predvodio je župnik fra Antonio Mravak. Slavlje su uveličali članovi pjevačkih zborova Gospe Sinjske pod ravnanjem s. Jelene Mijić. Za vrijeme došašća Samostan Gospe Sinjske je tiskao „Časoslov s jutarnjom molitvom.“ Drugu i treću nedjelju došašća mise zornice iz Svetišta Gospe Sinjske prenosila je Radiopostaja „Radio Marija.“

29. Adventske Biblijske večeri

Prva adventska biblijska večer održana je u Samostanu Gospe Sinjske. Susret je vodio fra Domagoj Runje profesor Svetog pisma na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu. Kroz čitanje i tumačenje biblijskih tekstova sudionici su mogli iz bližega upoznati bogatstvo Božje riječi.

PROSINAC

1. Humanitarna akcija za Caritas Gospe Sinjske

Caritas i Župa Gospe Sinjske organizirali su humanitarnu akciju „Radost Božića.“ Cilj akcije bio je osigurati sredstva za božićne pakete koji će biti podijeljeni pojedincima i siromašnim obiteljima. U akciji su sudjelovale vjerničke skupine koje djeluju pri Svetištu Gospe Sinjske, osnovne i srednje škole s područja Sinja kao i trgovački lanci Konzum, Tommy i Kaufland.

6. Duhovna obnova za srednjoškolce

Pod geslom „Vi ste prijatelji moji“ u Svetištu je održana duhovna obnova za predkrizmanike i krizmanike iz Župe Gospe Sinjske. Duhovnu obnovu vodio je župnik fra Antonio Mravak. Prvi dio je bio posvećen svjedočanstvu dvojice mladića iz Cenacolo zajednice Ugljane. Središnji dio duhovne obnove bila je molitva pre Presvetim oltarskim sakramentom.

7. Dan Gimnazije i Sjemeništa

U predvečerje svetkovine Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije, Franjevačka klasična gimnazija i Sjemenište u Sinju proslavili su svoju zaštitnicu. Misno slavlje predvodio je upravitelj Svetišta fra Marinko Vukman uz koncelebraciju ravnatelja Gimnazije i Sjemeništa fra Joska Kodžomana, nastavnika gimnazije fra Jurice Hrgovića, vjeroučitelja fra Antonia Mravka, duhovnika sjemeništara fra Ivana Čikare. Misno slavlje uveličali su članovi gimnazijskog zbora pod ravnanjem Andre Čale, nastavnika glazbene umjetnosti. Poslije mise održan je koncert na orguljama i uz trubu. Orgulje je svirao nastavnik Andro Čalo, a trubu učenik 3. razreda Ivan Vučković.

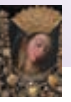
FILIJALE ŽUPE GOSPE SINJSKE

BRNAZE

Vrijeme došašća je vrijeme iščekivanja Božje tjelesne prisutnosti u našoj ovozemaljskoj svakodnevnici. Filijalnu zajednicu u Brnazama također je možda najljepše prikazati na taj način, jer je u iščekivanju izgradnje nove crkve gdje će na ljepši način doživljavati dolazak našeg Gospodina Isusa Krista u svetim sakramentima, posebno u presvetoj euharistiji. Dakle, ta je zajednica u stalnom iščekivanju, ali to iščekivanje nije dosadno čekanje, nego aktivno djelovanje, tako da se u našoj zajednici redovito događaju sve vjerske aktivnosti i svi liturgijski čini, pod okriljem Doma mladih u Brnazama. Tu se uz slavlja nedjeljnih svetih misa, koje su svake nedjelje u 9 i 10,30 sati, održavaju i svakodnevne svete mise, utorkom i četvrtkom uz pobožnost klanjanja u 16 sati, kao i pobožnost prvih petaka, petkom u 15 sati, te listopadske i svibanjske pobožnosti. Slavlje nedjeljnih svetih misa svojim pjevanjem uveličavaju naša tri zbora: mješoviti

zbor, zbor mladih i dječji zbor. Zborovi imaju probe jednom tjedno. Mješoviti zbor četvrtkom u 19 sati, dječji zbor subotom u 10 sati, a zbor mladih subotom u 11 sati. Zborovi, svaki na svoj način, sudjeluju u različitim događajima i organiziraju zajednički koncert za Božić. Održava se i redoviti vjeronauk za pripremu za sakramente prve svete pričesti i krizme. Vjeronauk za prvopričesnike je u obližnjoj područnoj školi Brnaze, petkom nakon nastave u 12,20 sati, za krizmanike subotom u 10 sati, a predkrizmanike u 11 sati. Ministrantske susrete imamo svake nedjelje prije svetih misa. U zajednici se obilježavaju i različite obljetnice i dani sjećanja vezani za ovaj kraj i njegove mještane. Tako se jednom godišnje (24. rujna) molitvom odrješenja kod spomen-križa na Kukuzovcu obilježava obljetnica strašnog zločina nad nedužnim mještanima Košuta, Turjaka i Brnaza. Zločin su počinili pripadnici nacističke 7. SS divizije Prinz Eugen. Među ubijenima

je i naš brat fra Rafo Kalinić, kojeg se sjećamo i čiju smrt obilježavamo dan poslije, pred kućom gdje je bio ubijen i spaljen u Brnazama, također uz molitvu odrješenja za fra Rafu i sve ubijene Brnažane. Glavne proslave u našoj zajednici su zaštitnik sv. Nikola Tavelić (14. 11.) i Gospa Lurdska (11.2.) Ove godine zajednica je proslavila svog zaštitnika u nedjelju 20. studenog. Euharistijsko slavlje predvodio je gvardijan fra Marinko Vukman uz koncelebraciju fra Ivana Čikare, župnog vikara za zajednicu u Brnazama. Za proslavu su se vjernici Tavelićeve zajednice u Brnazama pripremali trodnevnom duhovnom pripravom koju je vodio fra Damir Ćiro Čikara, župnik Crivaca, Ogorja i Zlopolja. Vrijeme iščekivanja u dobru i strpljivosti koje je spomenuto na početku donosi i svoje plodove, tako da je u petak

28. listopada otvoren i blagoslovljen novi Dječji vrtić „Nikolino” u kriпти naše nove crkve, gdje će svoje mjesto naći 80 malenih. Na slavlju otvorenja dječjeg vrtića sudjelovali su provincijal fra Marko Mrše, provincijski ekonom fra Boris Čarić, župnik Župe Gospe Sinjske fra Antonio Mravak, župni vikar u Župi Gospe Sinjske za zajednicu u Brnazama fra Ivan Čikara te gvardijan i upravitelj Svetišta Gospe Sinjske fra Marinko Vukman. Ispred Grada Sinja slavlje je uvećao gradonačelnik Miro Bulj sa suradnicima, ravnateljica Dječjeg vrtića „Bili cvitak” Mirjana Pavić, zaposlenici novog vrtića, djeca te brojni gosti iz društvenog i političkog života s mještanima Brnaza. „Svojom ćete se postojanošću spasiti.” (Lk 21, 19)

GLAVICE

Netko na jednom mjestu reče: *„Ako se ne mijenjamo, ne rastemo. Ako ne rastemo, ne živimo.”* Ljudi ne vole promjene, ali one su nam toliko potrebne i sastavni su dio života. I u našoj filijalnoj zajednici svetog Ivana Apostola u Glavicama, od početka kolovoza došlo je do promjena, fra Marko Đerek, nakon tri godine službe odlazi u Gračac, a u Glavice dolazi fra Toni Šimunović. U zoru, 6. kolovoza, vjernici iz naše filijale hodočastili su Gospi u Sinj. S početkom nove školske godine započeli su i pastoralni susreti, vjeronauk za prvopričesnike (16), predkrizmanike (25) i krizmanike (32). Na početku nove školske i vjeronaučne godine zazvali smo Duha Svetoga da svaki naš rad bude

uspješan. U drugoj nedjelji listopada zahvalili smo Bogu za njegova dobročinstva, za dar kruha i plodove zemlje, a naši pripravnici za svetu Pričest obilježili su taj dan prigodnim recitalom. Dana, 30. listopada, Vjenceslav i Vinka Milošević, članovi naše zajednice, okruženi svojim najmilijima, proslavili su 50. godišnjicu braka te obnovili svoje zavjete vjernosti. Oni su primjer današnjim mladim obiteljima da je moguće biti i ostati vjeran do kraja. Sa svetkovinom Svih Svetih ušli smo u mjesec studeni na čijem se početku sjećamo svojih dragih pokojnika. Molitve za pokojne bile su na našim grobljima, u 14 sati na Šibenici, a u 15 sati na Šatrinici. Slavlje prve nedjelje došašća obilježeno je blagoslovom advenstkog

vijenca i paljenjem *Svijeće prorokâ i nade*. Noć je poodmakla, a dan se približio. Krist Gospodin, poput rose, dolazi nas pohoditi s visine; Svjetlo istinsko koje prosvjetljuje svakoga čovjeka. Sunce koje raspršuje

tamu, Očev sjaj koji nema zalaza, rosa nebeska koja natapa našu žednu zemlju. Svoj hod prema vječnosti nastavljamo s Kristom, kojemu pripada sva slava u vijeke vjekova. Amen.

KARAKAŠICA

Obnova crkve sv. Leopolda Bogdana Mandića u Karakašici

Ova je crkva u Župi Gospe Sinjske građena 1970-ih godina za pastoralne potrebe sela Karakašica i Suhač. Puno truda je trebalo uložiti u toj izgradnji u to teško vrijeme za Crkvu komunističkog ateizma – bezboštva. Zahvaljujemo svima koji su materijalno i duhovno izgrađivali crkvu. Vrijeme ostavlja tragove. To se vidjelo i na crkvi da su potrebni obnoviteljski zahvati. Zahvaljujući pomoći Samostana Gospe Sinjske, trudu i ljubavi tadašnjeg gvardijana fra Ante Čove i druge braće, ovog ljeta se pristupilo obnovi i

zahvatima na crkvi. Stavljena je termo i hidro izolacija, obnova zidova, postavljanje nove električne mreže i rasvjete, postavljanje knauf ploča i izolacije na strop, crkva je obojena i uređena. Dosta je župljana sudjelovalo svojim radom i marom u obnovi a neki su pomogli i svojim prilozima. Svima velika hvala! I neka nas prati zagovor malog sv. Leopolda koji je duhovni velikan Crkve. U planu je uređenje prostora ispred crkve i stubišta. Uređenje ulaska automobila s ceste, pristup i zaštita. Bože, daj da se i to ostvari!

Najstarija filijalna crkva u župi Čudotvorne Gospe Sinjske je crkva u Lučanima, posvećena sv. Katarini Aleksandrijskoj, djevici i mučenici. Ta crkva kao da je srasla s vjernicima Lučana. Okuplja nas u zajedništvu svetih. Naši pređi odabraše je za uzor i zaštitnicu života. Sveci su Božji govor Crkvi i svijetu, ne samo za jedno vrijeme nego za sva vremena. Njihova prisutnost u Crkvi uvijek osvježava i obnavlja Crkvu. Daje nam nove poticaje. Sveci nikad ne zastarijevaju, uvijek su aktualni u svakom vremenu, jer govore Božjim jezikom, Božjom prisutnošću i Božjom ljubavlju. Zato je jedinstven i Isusov poziv – budite sveti. Ta svetost suobličuje nas s dobrim Bogom. Što čine sveci? U svakom vremenu otkrivaju nam istinu, ljubav i radost. Zato su sveci svjetlo svakog vremena.

U duhovnoj baštini koju smo naslijedili, i ove godine, prema uhodanoj tradiciji, kao priprevu za proslavu sv. Katarine, imali smo duhovnu priprevu – trodnevnicu u popodnevno vrijeme koju su slavila tri naša fratra; 24. studenoga fra Ante Krešo Samardžić, 25. fra Mladen Marić i 26. župnik fra Antonio Mravak. Prije sv. mise prigodne molitve – pobožnost sv. Katarini predmolio je fra Mate Matić. Naši pjevači i ministranti uzveličali su liturgijska slavlja. Propovjednici su poticajnim riječima, iznosili duhovni sadržaj koji smo slušali navještajem Božje Riječi, koji je sv. Katarina primijenila u svom životu kao uzor i nama danas. Kako živjeti Božju Riječ u osobnom i obiteljskom životu? Stavljanje osobnog života u Božju prisutnost a to su molitva i sakramentalni život, u kojima nam dobri Bog daje samoga sebe. Životnim križevima, patnjama, bolestima, poteškoćama kojima u životu znamo biti pritisnuti, lakše ćemo odolijevati, dapače, to će biti škola ljubavi u kojoj ćemo dobrotom uzvraćati svojim bližnjima i u njima prepoznavati Isusa. Pozvani smo i prihvaćati život, rađanjem naše djece. Danas

mi stojimo pred jednim gorućim pitanjem, hoće li nas biti? Hoćemo li kao narod opstati? Dok motrimo naše zidane kuće, kao vile, pripremljene za uživanje, iz njih zjapi praznina, bez smijeha, radosti i života. Tko će ovdje živjeti?

U nedjelju 27. studenoga, osvanuo je lijepi dan. Mnoštvo vjernika, hodočasnika, štovatelja sv. Katarine okupilo se u crkvi i ispred crkve. U 10,30 započeli smo liturgijsko slavlje, procesijom, pjevanjem litanija i liturgijskih pjesama od crkve do kapelice sv. Ante. Pjevali su naši pjevači, posluživali ministranti, kip su nosili dva oca prvopričesnika, jedan alkar i jedan alkarski momak u alkarskoj odori. Prisutan je i gradonačelnik gosp. Miro Bulj. Sv. Misu je slavio fra Mate Matić a asistirao bogoslov fra Stipe Buljan. Puk Božji pobožno je sudjelovao svojim molitvama i pjesmama. Nakon liturgijskog slavlja nastavilo se slavlje u obiteljskim domovima uz tjelesnu okrepku i razgovor ugodni. Nalazimo se u Došašću – Adventu, Riječ Božja nas poziva na budnost, bdjenje, zornice. Valja ustati, čekati Božji dolazak. Upaljene adventske svijeće razgone tamu srca i pokazuju Onoga koji dolazi. Sv. Katarina neka nam bude zagovornica i zaštitnica u našem životu da se svjetlo Kristovo razlijeva u srcima našim.

JEDNA KNJIGA PREZENTIRANA U DVA GRADA

(Sinj i München, 26. 8. i 6. 11. 2022.)

Gradska glazba na prezentaciji u Sinju

Osim Zbornika s predavanjima sa simpozija, fra Jozo je prije objavio i dvije knjige o J. Kuletinu: životopis i note njegovih kompozicija. Time je učinjeno puno (ali ne sve). No, novi je Zbornik svakako osvjetlio mnoga pitanja o životu, djelovanju i Josipovoj nasilnoj smrti. Zbornik je predstavljen u samostanskom klausturu u Sinju (26. kolovoza). Govornici su prikazali sadržaj Zbornika, a Gradska glazba Sinja izvela je kompoziciju J. Kuletina „*Sinjski alkari*“ i druge skladbe. Svima

Nije lako napisati knjigu (stoga mnogi ne pišu), nije puno lakše objaviti knjigu (mnogi rukopisi ostaju u arhivima), a nije ni najlakše prezentirati knjigu i na taj način upoznati javnost da je „rođeno dijete“, tj. da je objavljena nova knjiga (stoga mnoge objavljene knjige nisu prezentirane). A evo jedne koja je i napisana, i objavljena, i prezentirana, i to u dvije države i dva grada. To je monografija *Josip Kuletin (1906.-1945.). Radovi Međunarodnoga znanstvenog skupa o Josipu Kuletinu, kapelniku, skladatelju, rodoljubu i mučniku*. Skup je održan u Sinju, 17. lipnja 2021. godine, Split-Sinj, 2022, s. 224.

članovima Gradske glazbe fra Jozo je darovao po primjerak Zbornika.

Zbornik je predstavljen i u Münchenu (6. XI. t. g.). Prezentaciju su organizirali Akademski krug Hrvatska kuća i Hrvatska župa. Božo Marić, predsjednik Kruga, posebno je istaknuo da će svi koji su sudjelovali na prezentaciji otići bogatiji, jer su čuli toliko podataka o Kuletinovu glazbenom stvaralaštvu, tragičnoj i mučeničkoj smrti, ali nisu zatrovani zlim osjećajima, nego željom za istinom i glazbenom i kulturnom vrijednošću Josipovih djela.

Sudionik

Josip Kuletin je žrtva komunističke mržnje. Bez suda i mogućnosti obrane, nasilno mu je u 39. godini života oduzeto pravo na život. Ne zna mu se za grob ni danas. Za cijelo vrijeme komunističke diktature (sami su svoju vladavinu nazivali „*diktatura proleterijata*“) nije se smjelo ni spomenuti njegovo ime. Zahvaljujući fra Jozi Župiću, dušobrižniku hrvatskih vjernika u Münchenu, koji je okupio desetericu znanstvenika, Josip je vraćen njegovu rodnom gradu Sinju, domovini Hrvatskoj, posebno hrvatskoj glazbenoj kulturi, kao i onima preko hrvatskih granica koji su nekada objavili njegove skladbe.

S prezentacije u Münchenu

IZVEDENA „OPSADA SINJA 1715.“

Ove godine pred blagdan Velike Gospe (11. VIII.) izvedena je drama „*Opsada Sinja 1715. godine*“, koju je napisao Velimir Borković. U prvom činu, na Trgu kralja Tomislava, ispred Gospine Crkve, Mustafa paša Čelić s konjanicima ulazi u varoš, pali crkvu i najavljuje da će lako osvojiti Tvrđavu. Trg je bio prepun znatiželjnih gledalaca.

Drugi se čin odvijao u „Alkarskim dvorima“. „Ratno vijeće“ je odlučilo da se mora obraniti Grad. Turci su nekoliko dana jurišali, ali su hrabri branitelji odbijali napade. U ranu zoru blagdana Velike Gospe straža je javila zapovjedniku Juri Balbiju da je turska vojska te noći napustila opsadu i vratila se u Livno. Zapovjednik je u izvješću napisao da su se vojnici hrabro borili, ali da su i oni i narod uvjereni da ih je Majka od Milosti oslobodila od turskih zavojevača. Stoga su sljedeće godine njezinu Sliku okrunili zlatnom krunom, koja i danas svjedoči o njihovoj vjeri i zahvalnosti Majci Božjoj.

U drami se pojavljuju povijesne osobe: Jure Balbi, zapovjednik Grada, fra Pavao Vučković, gvardijan, Ivan Manzecca, zapovjednik posade, Mustafa paša Čelić i drugi. Uloge su tumačili glumci amateri i profesionalci, a redatelj je bio prof. Robert Kurbaša. Sudjelovali su još: *Gradski zbor Brodosplit* s dirigentom Vladom Sunkom, *Hrvatska gorska služba spašavanja*, *Alkarska ergela*, nekoliko kulturno-umjetničkih udruga: *Marko Marulić*, *Kliški uskoci*, *Gromovi Zagore*, *Sinjnski ferali*, *Braniteljska zadruga Patriot* i druge. Priredba je oduševila brojne gledatelje, a organizirala ju je Turistička zajednica grada Sinja. Treba upozoriti da je praiizvedba toga djela bila 2006. godine. Izvodila se je na više lokacija u Sinju, a u posljednje se vrijeme izvodi u „Alkarskim dvorima“. Osim piscu teksta i izvođačima, moramo trajno biti zahvalni pok. Radi Perkoviću, intendantu Hrvatskoga narodnog kazališta u Splitu, koji je puno znanja i truda uložio da „Opsada“ bude što kvalitetnija i da se izvodi i danas.

Sudionik

Glumačka družina nakon predstave

SVJEDOČANSTVO

Epilepsija mi je dijagnosticirana 2003. U početku je bilo jako tužno, teško i frustrirajuće, ali kako je vrijeme prolazilo, spoznao sam da trebam pomoć Boga u svemu, pod svakim teretom križa i u svim teškim trenucima. Ne želim reći da prije nisam imao vjere, ali kao dječak više sam bio zaokupljen igrom i druženjima. Iako me je i tijekom školske dobi bolest ometala i sputavala, vjerujem da mi je vjera pomogla da i to prebrodim. Tijekom odrastanja želio sam biti kao svi ostali, normalno raditi i funkcionirati. Međutim, bio sam svjestan da bi me bolest mogla ograničavati u tome. Moram priznati da nisam imao neku posebnu molitvu ili nakanu, samo bih prije spavanja zahvalio Gospi i za zdravlje i za bolest te bih je zamolio za snagu i pomoć u svemu. I zaista, počeo sam raditi, voziti, normalno živjeti, a upoznao sam i predivnu djevojku. U tom je periodu zdravlje bilo u redu. No, u ovom grubom vremenu, gdje se trči samo za novcem i materijalnim dobrima, zaboravilo se na vjeru. Ne u toj mjeri da sam Boga skroz od sebe odbacio, ne da nisam išao na svetu misu, ali je sve bilo neredovito i to jednostavno nije bilo to.

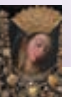
Prekretnica se dogodila na blagdan Velike Gospe 2022. kad smo moja zaručnica i ja krenuli na Stari grad na jutarnju misu. Ta je misa bila nešto zaista posebno. Uz prve zrake sunca slušali smo riječ Gospodnju i osjećali prisustvo drage Gospe. Po završetku svete mise dobio sam epileptični napadaj i pao niz strme padine grada. Probudio sam se tek u bolnici, zbunjen i nesvjestan svega što se dogodilo. Moja je zaručnica bila uz mene i prepričala mi stravičnost tog događaja. Bolest je takva i napadaj ne bi bio problem da se dogodio u normalnim tj. svakodnevnim okolnostima. Dok sam silazio, okrenuo sam se i nasmijao, a zatim se dogodio napadaj prilikom kojeg sam se strmoglavio niz zidine grada. Svi znamo kakav je teren našeg grada i kako je strmo i puno stijena. Kotrljao sam se niz tu padinu, kroz stabla i kamenje te se zaustavio iznad neke male pećine. Ne mogu niti opisati pretrpljeni strah moje zaručnice kao i mnogih ljudi koji su to jutro došli na misu. Nemam riječi da zahvalim prije svega Bogu što mi je dao ovako predivnu zaručnicu koja je uz mene u svemu i pruža mi ogromnu ljubav, a zatim svim

liječnicima i svima koji su bili tu i pomogli na bilo koji način.

Ono što želim reći je da sam prošao s malim ogrebotinama, bez iti jedne veće ozljede. Na misi je to jutro postavljeno pitanje: „Zašto ste vi došli ovdje, zašto se nalazite na ovoj svetoj misi, a mogli ste biti bilo gdje drugdje?” Moj odgovor je zato što nas je draga Gospa pozvala na svetu misu, zato što se ništa ne događa slučajno. Dragi Gospa me u svojim rukama držala i spuštala niz tu padinu, držala me s toliko ljubavi i pažnje da sam prošao bez ogrebotine. Nakon tog se događaja čovjek upusti u duboko razmišljanje i shvati da je sve ono što je usmjereno prema poslu i materijalnim stvarima zapravo nebitno. *Bitno je posvetiti Bogu svoj život.* Bog je u svemu uz nas, čuva nas i voli, a sve loše što dopusti da nam se dogodi je upravo zato da postanemo bolji ljudi, da nas prosvijetli da smo stvoreni za nešto više, za nešto duhovnije od svega ovog svjetovnog za čim trčimo. Ja drugih riječi nemam, nego se iz dubine svog srca zahvaljujem dragoj Gospi što je na svoj blagdan preko mene pokazala da je tu, da nas čuva i štiti. **GOSPE MOJA, HVALA TI ZA SVAKO ČUDO U MOM ŽIVOTU!**

Goran Jurić

POŠLI SU U VJEČNU DOMOVINU

† FRA LEON DELAŠ

(Zelovo, 5. X. 1936.- Zagreb, 26. III. 2022.)

Fra Leon je posljednje godine života proživio u samostanu Majke Božje Lurdske u Zagrebu, a s godinama gotovo svakomu dođu i bolesti. Preminuo je u bolnici i 30. III. pokopan je u franjevačkoj grobnici na Mirogoju. Sprovodne obrede predvodio je fra Ivan Maletić, gvardijan. Sudjelovao je fra Marko Mrše, provincijal, preko 30 braće franjevaca, redovnice, brojna rodbina i prijatelji.

Svetu Misu zadušnicu u crkvi Majke Božje Lurdske predvodio je o. Provincijal, koji je održao prigodnu homiliju, a koncelebrirali su brojni svećenici. Pjevao je Zbor crkve Majke Božje Lurdske. Na kraju Zadušnice od Pokojnika se oprostio fra Zvonimir Križanović, Pokojnikov nećak.

Dječak je pohađao osnovnu školu u Markušićima kraj Vinkovaca i u Zelovu. Odlučio je biti svećenik i pošao u Franjevačko sjemenište i Franjevačku klasičnu gimnaziju u Sinju i Makarskoj. Teologiju je studirao na Franjevačkoj visokoj bogosloviji u Makarskoj i diplomirao na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu.

Godinu novicijata proveo je na Visovcu, položio svečane zavjete, ređen za svećenika u Makarskoj i slavio Mladu Misu u Sinju, 21. travnja 1963. godine.

Ovdje se treba sjetiti da je fra Leonov otac Ante bio marljivi i nadahnuti rezbar. Za Mladu Misu sina fra Leona izrezbario je vrlo lijepu klupu-klecalo

i rekao o. Gvardijanu da će on tu klupu darovati Svetištu Gospinu, ali bi želo da on i njegova žena Kata, na dan Mlade Mise njihova sina, prvi kleknu na tu klupu-klecalo, a onda neka to klecalo posluži svim Gospinim štovateljima. I danas mnogi Gospini štovatelji kleče na toj „Antinoj klupi“.

Fra Leon je bio župni vikar u Metkoviću, starješina samostana i župnik u Živogošću, zatim u Gali-Gljevu, Miljevcima i Vrlici, provincijalov tajnik i kateheta srednjoškolaca u Sinju. Budući da je trebao ići u njemačku pastvu, najprije je morao završiti tečajeve njemačkoga jezika i zatim bio na nekoliko njemačkih župa, vodio je 10 godina Hrvatsku župe u Frankfurtu.

† FRA PETAR LUBINA

(Runovići, 12. VII. 1951. - Split, 13. IV. 2022.)

Poslije duge i teške bolesti fra Petar se preselio u domovinu u Splitu, 13. travnja t. g. godine. Sv. Misu zadušnicu u Imotskom (18. IV.) predvodio je i propovijedao mons. Marin Barišić, nadbiskup, a sprovodne obrede vodio je fra Kristijan Stipanović, gvardijan. Od fra Petra se oprostio fra Marko Mrše, provincijal, i nekoliko drugih

govornika. U koncelebraciji je bilo oko 60 svećenika, redovnika, redovnica i vjernika.

Poslije osnovnoga obrazovanja, završio je gimnaziju u Sinju i novicijat na La Verni. Studirao je teologiju u Dubrovniku, Makarskoj i Jeruzalemu, gdje je primio svećenički red i slavio Mladu Misu u rodnom mjestu, 24.

VII. 1977. godine. Nekoliko je godina bio župski pomoćnik u Šibeniku i Sinju. Od 1982. bio je urednik lista „Marija“ u Sinju i kasnije do smrti u Splitu. Vršio je i neke druge službe: povjerenik za Svetu Zemlju, dugogodišnji tajnik Hrvatskoga mariološkog instituta i urednik biltena HMI te redoviti član Papinske međunarodne marijanske akademije (Rim). Sudjelovao je na raznim kongresima i skupovima u domovini i inozemstvu. Pastoralno je djelovao u samostanima mnogim svetištima i župama. Urednik „Marije“ bio je 40 godina (1982.-2022.). U to doba razvio je bogatu izdavačku i spisateljsku

djelatnost: uredio je preko 70 knjiga, među kojima je važno djelo hrvatske leksikografije: *Hrvatska kršćanska terminologija* (dr. fra Jeronim Šetka, 3. izdanje, 1990.) kao i njegov molitvenik „*Put u život*“ (više izdanja u 60.000 primjeraka). Napisao je i objavio 20-ak knjiga od kojih se ističe njegovo životno djelo „*Marijanska Hrvatska. Gospina svetišta među Hrvatima*“ (1995., s. 605). Stručno je izradio i objavio „*Marija vjerski list... Bibliografija (1963.-2012.)*“, Split, 2013., s. 663. Izdao je nekoliko vrsta kalendara u preko dva milijuna primjeraka.

† FRA MILE MAROVIĆ

(Markušica, 28. I. 1941. - Split, 17. IX. 2022.)

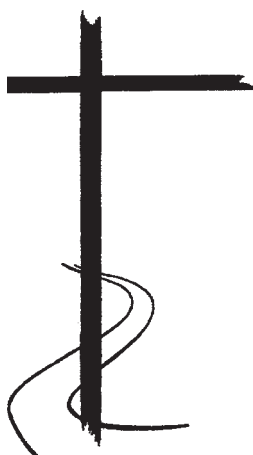
Fra Mile je cijeli život proveo u župskom pastoralu navješćujući vjernicima „Radosnu vijest“, tj. Kristovo Evanđelje. U kolovozu ove 2022. godine završio je svoju župničku službu i premješten je u Gospin samostan u Sinj. Zdravstveno mu se stanje naglo pogoršalo, hitno je odvezen u bolnicu u Splitu. Primio je sv. sakramente i uskoro preminuo. Sv. Misa zadušnica slavljenja je crkvi Čudotvorne Gospe Sinjske u utorak, 20. IX. i pokopan je u franjevačkoj grobnici na sinjskom groblju sv. Frane. Fra Mile je rođen u Markušici, kraj Vinkovaca, ali su se roditelji uskoro vratili u svoje selo Zelovo, u kojemu je dječak završio šest razreda osnovne škole,

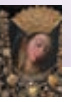

a posljednja dva u Splitu. Želio je postati svećenik i pošao je u Franjevačko sjemenište i Franjevačku klasičnu gimnaziju u Sinju i Zagrebu. Teologiju je studirao na Franjevačkoj visokoj bogosloviji u Makarskoj i u Rimu. Novicijat je proveo na Visovcu, položio svečane zavjete, ređen za svećenika i slavio svoju Mladu Misu u Zelovu, 7. srpnja 1968. godine.

Cijeli je život fra Mile proveo u župskom dušobrižništvu kao kapelan ili kao župnik, najprije u Župi Majke Božje Lurdske u Zagrebu, zatim u župama: Zlopolje, Gala-Gljevi, Ugljane i Nevest.

Pokoj vječni daru im, Gospodine!

RASPORED BOGOSLUŽJA U SVETIŠTU GOSPE SINJSKE U BOŽIĆNO VRIJEME

Blagdan	Nadnevak	Vrijeme
Božić – Polnočka	subota, 24. prosinca 2022.	20 i 24 sata
Božić – Danje mise	nedjelja, 25. prosinca 2022.	7, 8, 9, 10, 11.30 i 18 sati
Sv. Stjepan	ponedjeljak, 26. prosinca 2022.	7, 8, 9, 10 i 18 sati
Sv. Ivan apostol	utorak, 27. prosinca 2022.	7, 8, 9 i 18 sati
Sveta Obitelj	petak, 30. prosinca 2022.	7, 8, 9 i 18 sati
Sv. Silvestar	subota, 31. prosinca 2022.	7, 8 i 9 sati (Te Deum)
Sveta Marija Bogorodica	nedjelja, 1. siječnja 2023.	7, 8, 9, 10, 11.30 i 18 sati
Bogojavljenje – Tri kralja	petak, 6. siječnja 2023.	7, 8, 9, 10 i 18 sati
Krštenje Gospodinovo	nedjelja, 8. siječnja 2023.	7, 8, 9, 10, 11.30 i 18 sati

RASPORED ISPOVIJEDANJA U SVETIŠTU GOSPE SINJSKE UOČI BOŽIĆA:

Svaki dan od 17. – 23. prosinca: 6,30 – 12 sati i 17 – 19 sati.

Ispovijed za mlade u srijedu, 21. prosinca: 18 – 20 sati.

Badnji dan (24. 12. 2022.): 6,30 – 12 sati.

Na Badnji dan poslije podne i na Božić u Svetišću se ne ispovijeda.

Petar Malbasiu